

3.2017

Sveriges teckenspråkstolkars förenings medlemstidning

TOLKTRYCKET

Stor
genomgång av
frilansares
villkor s. 28-33

Nordic Seminar i Trondheim s. 6-10

Rikstolkkonferensen i Örebro s. 12-15

Efslis konferens i Toulouse s. 20-26

Nordiska och Härnösand lägger
ner sina tolkutbildningar s. 17

Lisa Jonsson får Monica
Hermanssons stipendium s. 18-19

Camilla Warnicke disputerad
filosofie doktor s. 34-35

Vad som hänt sen sist

På medlemsidan har arbetet för att få fler anslutna kommit igång på värdantenn. Målet är ju 400 medlemmar till 2019. Vi har t.ex haft möte med avgångseleverna på folkhögskolorna via länk och pratat om STTF och vad vi gör, vilket resulterade i både nya aktiva samt studerandemedlemmar.

STTF har varit representerade på projektet döva tolkar och översättares avslutningsfest, höll ett inledningstal på SDR kongress och träffade under en solig söndag representater från Lettlands tolkkår.

När detta skrivs är styrelsens Angelica och Stefan på väg hem från konferens- och årsmöteshelgen som Efsli haft i Toulouse, Frankrike. Där har uppstartsmötet inför arbetet att anordna denna helg i Sverige hållits och nu är bollen i rullning.

Åsa Byhlén
Medlemsansvarig

Vad händer nu

Arbetsgrupper till jubileumsåret 2019 och anordnandet av Efsli börjar ta form, men vi välkomnar fortfarande gärna nya tillskott så hör av dig till oss i styrelsen om du vill vara med och planera. Under första mötet kommer vi att träffas och förutsättningslöst kasta idéer och förslag mellan oss, så kom och bidra med dina tankar!

Översynsarbetet för tolkar utan anställning drar på allvar igång nu under hösten. De olika fackförbunden som organiserar tolkar är med på tåget och kan förhoppningsvis hjälpa till att få fram fakta om hur läget ser ut. Kontakt med arbetsgivarorganisationerna kommer också tas, för att undersöka om vi kan få till ett samarbete med dem också.

Vi hoppas att en lathund för tolkar utan anställning, tips och råd om vad du bör tänka på, kommer att kunna publiceras så snart som möjligt.

Styrelsen har letat efter en plattform för att kunna sända ut webbseminarium och det verkar som om vi har hittat en som fungerar för oss! Vi återkommer, med förhoppningsvis goda nyheter, i nästa styrelsenytt.

TOLKTRYCKET

Sveriges teckenspråkstolkars medlemstidning

Mejl: tolktrycket@sttf.org

Ansvarig utgivare: Märta Bergström

Layout: Stefan Coster

Medverkande detta nummer: Åsa Byhlén, Stefan Coster, Angelica Grann, Juli af Klintberg, Cecilia Franzén, Jessica Keineby, Gabriella With, Lovisa Björk, My Krohn Holm, Sandra Précenth, Gunvor Svensson, Alva Rosengren-Blom, Mirjam Sjöbom, Johanna Hedman, Jenni Worrjö, Katarina Lagergren, Lena Llindroth, Anna-Sofia Sâthe, Eva Västlund, Ivar Wästhed, Brita Wideberg, Maria Laurin, Johanna Alesmark, Marie Edholm och Jenny Lindström

Trycks hos: Myrans tryckeri

Nummer 98 sedan start

Redaktion:

Brita Wideberg
Ivar Wästhed
Johanna Alesmark
Marie Edholm
Louise Schylander
Alva Rosengren-Blom
Stefan Coster

Annonsera i tolktrycket

1/1-sida 3.750 kr
2/3-sida 2.800 kr
1/2-sida 2.350 kr
1/3-sida 1.700 kr
1/4-sida 1400 kr
1/8-sida 950 kr

Vid köp av halvsidesannonser (eller större) i tidningen ingår en veckas annonsering på sttf.org och en puff i STTF:s flöde på facebook.

STTF:s styrelse:

Märta Bergström, ordförande
Stefan Coster, vice ordförande
Angelica Grann, sekreterare
Lina Lomberg, kassör
Åsa Byhlén, medlemsansvarig
Juli af Klintberg, projektsamordnare
Mina Lilja Zwedberg, kommunikator

sttftolk

sttftolk

Sveriges teckenspråkstolkars förening (STTF)

Bli medlem på sttf.org

Aktiva 350 kr
Stödande 200 kr
Organisation 600 kr
Endast prenumeration 600 kr
Extra nummer (för pren.) 350 kr

Det luriga med anonymitet

Redaktionen fick i slutet på september ett anonymt brev undertecknat "verksamma teckenspråkstolkar" med anledning av Kammarkollegiets utredning mot två teckenspråkstolkar (läs mer på s.15). Brevet var ställt till Tolktrycket, STTF, FST och några organisationer till. Brevskrivarna lyfte i sitt brev upp ett antal krav på vad STTF borde ägna sig åt och ställde frågor om vad STTF:s ståndpunkter är i vissal frågor.

Det är viktigt att ha möjligheten att få vara anonym när man framför sina åsikter. Det finns ibland goda skäl att vara det. Ett sådant skäl skulle kunna vara rädsla för repressalier från de som eventuellt känner sig utpekade i en text. Men det luriga med att vara anonym när man vill komma till tals med sina åsikter är att det inte främjar en dialog.

Det är t ex omöjligt att prata om villkor för t ex publicering i Tolktrycket. Vi hade gärna tryckt "verksamma tolkars" brev i detta nummer om vi hade haft en möjlighet att ha en dialog med brevskrivarna. I brevet pekas nämligen en namngiven kollega ut som skyldig till etiska övertramp utan andra belägg än tredje och fjärdehandsuppgifter. Vi kommer givetvis inte publicera skvaller om våra medlemmar från anonyma brevskrivare som vi inte vet vilka de är. Men hade vi haft en kontakt med "verksamma tolkar" hade vi kunnat ha en dialog om vissa delar i brevet och sedan med glädje publicerat brevet. Utan avsändare. För visst kan man bli publicerad i Tolktrycket utan att behöva stå med sitt namn. Det har vi gjort tidigare.

Så ja, visst kan man få framföra sina åsikter utan att behöva skriva ut sitt namn. Men när det kommer till föreningsaktivitet och vad man vill att STTF skall arbeta med blir detta med anonymitet lurigt på riktigt. För i sitt brev tar "verksamma tolkar" upp ett antal krav på vad STTF bör jobba med. Bl a vill man att ett "stort etikarbete" initieras av "berörda parter". Och ja, det håller jag givetvis med om. Jag tycker det vore fantastiskt bra om STTF tillsammans med Tolkledarna, SDR och andra organisationer gjorde en rejäl översyn av våra etiska riktlinjer, hur etiken faktiskt ser ut på fältet, hur man undervisar i etik på utbildningarna mm. Jag är mycket positiv till ett sådant arbete. Kruxet är hur vi får till stånd detta.

I styrelsen saknas inte idéer på bra saker att arbeta med. Vi arbetar just nu med en rad fortbildningar för våra medlemmar, en lathund för frilanstolkar, en planering av en stor nordisk konferens för kollegor i nord, ett uppsökande

arbete där vi besöker tolkutbildningarna, och inte minst arbetet med att skriva tidningen du just nu läser. Vi ledamöter i

styrelsen gör detta på vår fritid. Vi arbetar helt ideellt med detta och lägger ner mycket tid på vårt arbete med STTF. Vi är inte en stor organisation med avlönade tjänstemän, utan en liten ideell organisation bestående av 237 medlemmar varav sju styrelseledamöter. Vi skulle gärna göra mer än vi gör idag, men det finns en gräns för vad sju personer kan åstadkomma på sin fritid.

Det luriga med att anonymt framföra sina krav till en styrelse på sju personer är att det inte blir bra föreningsarbete i slutändan. Ett bra föreningsarbete handlar om att arbeta öppet och transparent enligt öppet överenskomna riktlinjer. På vårt årsmöte beslutar vi varje år vad föreningen skall ägna sina begränsade ekonomiska och tidsmässiga resurser åt. Där kan alla medlemmar göra sin röst hörd, och bryta sina åsikter mot andras. Detta är transparens och demokrati. Ett anonymt brev med krav på vad en organisation skall arbeta med är varken transparent eller demokratiskt. Det blir en idé utan förkampar.

Så, "verksamma tolkar", jag delar de flesta åsikter i ert brev. Och jag delar helhjärtat andemeningen i era krav som jag tolkar som att ni vill att vi gör en rejäl satsning på etik inom föreningen. Men jag kan inte garantera att det är vad vi kommer att jobba med framöver. Detta verksamhetsår kommer vi inte göra det, eftersom vi har fullt upp att göra det vi fick årsmötets uppdrag att genomföra. Och det är årsmötet som beslutar om det är etikarbete som skall vara fokusområde för 2018 eller inte. Det är inte upp till oss i styrelsen.

Men om ni verkligen vill uppnå det ni kräver i ert brev så tycker jag att ni skall föreslå det till årsmötet i februari. Skriv en motion där ni argumenterar på samma sätt ni gjort i ert brev, och kom sedan på årsmötet. Då finns det alla möjligheter i världen att det blir som ni vill. Och om ni som står bakom brevet dessutom är beredda att ställa upp och jobba med etikfrågan så kan jag garantera att det kommer bli av.

Så, jag hoppas vi ses i Umeå i februari!

Stefan Coster
Vice ordförande
stefan.coster@sttf.org

Lättläst?

Angelica Grann
Sekreterare

För att kunna delta i dagens samhälle och ha möjlighet att påverka sin omvärld så krävs det att man har god läsförståelse och gör sig bra i tal och skrift. Det krävs att du kan läsa många och svåra texter.

På sistone har jag haft en del tolkningar där jag upplevt och reflekterat över om alla i samhället verkligen förstår den information som erbjuds. Jag tror inte att så är fallet.

Genom livet tar vi en rad olika viktiga beslut om bostad, lån, sjukvård, skola, osv. Vi baserar våra beslut på informationen vi får till oss. Vad blir konsekvenserna om informationen är för svårbegriplig?

Det blir svårare och svårare för den som med stor möda tar till sig myndighets- och företagstexter. Det är inte helt enkelt att jämföra försäkringar, läsa om pensionsfonder eller att förstå vad läkaren har skrivit i brevet som jag fått hem.

Dock är det inte bara i kontakten med myndigheter som språket kan vara svårt. Även när det gäller kontakten med företag kan de vara knivigt att hänga med på vad som egentligen menas. Det handlar inte om att kunna läsa en text. Du ska kunna läsa texten, ja, men också förstå innehållet, ha en läsförståelse.

Att delta i det offentliga samtalet kan vara att kunna tala om vad man tycker på ett föräldramöte. Vad tycker du om skolans mål och vad säger betygskriterierna? Följer skolan kommunens riktlinjer? Det kan också vara att förstå ett protokoll från ett föreningsmöte. Att förstå text är viktigt för att kunna vara med och påverka och för att få förförståelse, så du kan ta beslut.

Att kunna läsa bra är oerhört viktigt när det gäller både studier och arbetsliv. De senaste tjugo åren har andelen högskoleutbildade ökat från 12 till 35 procent. Tjänsteinriktade arbeten har ofta höga krav på läsning och skrivning. Ändå har samhällets krav på lättlästa texter ökat. Det är inte bara de läsare som har svårt att läsa som önskar mer lättbegripliga texter. Det önskar även de goda läsarna som inte vill slösa sin tid på onödigt långa och krångliga texter.

Informationsflödet

Efter tolkuppdrag brukar jag på rutin kolla av mobiltelefonerna (ja, jag har två stycken, en privat och en jobbtelefon) för att se om min dag behöver ändras på något sätt. Nästan alltid har det hänt något på skärmen. Kanske har någon ringt mig eller skickat ett sms (mer och mer sällan). Har ingen ringt eller skickat ett sms så har jag med största sannolikhet ett meddelande som väntar på mig via WhatsApp och flertalet nyinkomna e-brev. Ja, herregud så många e-brev jag får varje dag, två tredjedelar av dessa brev skulle jag gott kunna vara utan! Många av e-breven är helt oviktiga. De skickas ut av en företagsserver och vill påminna mig om att det var länge sedan jag besökte deras webbsida eller att någon av mina kompisar lagt ut ny information på sitt sociala mediekrypin. Ständigt är det något som pockar på min uppmärksamhet eller önskar mer engagemang från min sida.

Aldrig förr har samhället månat så om att vi inte ska missa ny information. Vi blir översköjlda av texter från människor och företag som vill förmedla sitt budskap. Det skickas textmeddelande till din telefon om rabatter i affärer, det ligger reklamblad eller kuvert på hallgolvet när man kommer hem från jobbet. Och sen mailkorgen på det, AHHH! Detta till trots har många svenskar svårt med läsning. Enligt en internationell studie av vuxnas läsförmåga, International Adult Literacy Survey, lever en fjärdedel av svenskarna inte upp till kraven på läsförmåga i årskurs nio. Närmare två miljoner vuxna i Sverige kan inte läsa en tidningsartikel med full förståelse.

Nya mediavanor

Jag och fler med mig upplever att vi dränks i information. Det nya samhällets teknik skapar nya mediavanor. Istället för att läsa på papper så läser vi på skärmar eller lyssnar på texten. Vi använder oss mer av dator och tv. Att läsa text på skärm tycker vi är jobbigare än på papper. Vid läsning på skärm är vi mer otåliga och förväntar oss kortare texter och enklare budskap. Det påverkar vårt sätt att läsa. Längre och

svårare texter blir svårare att ta till sig. Allt detta påverkar vår läsförmåga. Idag läser vi hellre korta texter än långa och vi ägnar oss mer åt skumläsningsteknik för att komma åt det vi vill veta. Främst är det läsning av facklitteratur som minskat. Vi ägnar även mindre tid åt att läsa morgontidningar. Mellan år 1999 och 2004 minskade tidningsläsandet med en miljon upplagor. En bidragande orsak till uppsägning av sin tidningsprenumeration är tidsbrist. Trots detta är Sverige fortfarande ett av de mest tidningsläsande folken i världen. När Statistiska centralbyrån år 2006 gjorde en undersökning om vuxnas läsande uppgav 52 procent att de inte har tid att läsa. I och med det rika informationsflödet behöver vi kunna sortera ut vad som är viktig information eller ej. Vi behöver ha mycket information för att kunna ta beslut men om informationen är för omfattande tar det för lång tid och vissa beslut måste tas snabbt. För mycket information kan ha en stressande effekt. Man försöker få till sig mer information men tiden räcker inte till. Detta skapar skumläsning och den tekniken ställer höga krav på vår läsförmåga. Att leta efter nyckelord i texter kan innebära att man missar viktiga delar i texten eller missförstår budskapet. Att få till sig en stor text där man inte omgående hittar det man är intresserad av att läsa om är ett irritationsmoment för många människor.

Lättlästa texter

Här kommer lättlästa texter in. Det finns ett ökande intresse i samhället för lättlästa texter. Tidigare var uppfattningen att lättlästa texter gjordes för personer med funktionsvariationer men idag passar texterna många människor. Texter från myndigheter och företag måste vara begripliga för en större grupp medborgare än tidigare. Det är inte längre bara läsarna vuxna som söker information utan en bredare grupp människor med skiftande läsvanor, åldrar, förkunskaper och språk. Blanketter måste vara enkla att fylla i och hemsidor bör ha sökmotorer som klarar en felstavning.

Om vi läser en text utan förkunskaper om det ämnet som texten avhandlar föredrar många människor en lättläst text framför en som kräver förkunskaper. Jag vill uppmärksamma lättlästa texter och vinningen med att veta om hur strukturen kan se ut i dessa. Kanske kan det hjälpa oss i vårt jobb, på uppdrag eller i privatlivet?

Lättlästa texter är korta, välstrukturerade och använder enklare innehåll. Dessa typer av texter får fler och fler läsare visar myndigheters statistik.

Även många vana läsare använder sig av lättlästa texter. Mer ofta än annars vid tidsbrist, om man är orolig eller har svårt att koncentrera sig. Då får inte texten stjäla onödig energi. Lättlästa texter lyfter fram budskapet och det viktigaste innehållet. De kan också användas när man vill sätta sig in i en fråga från grunden.

En lättläst text skrivs i aktiv form, har omväxlande korta och långa meningar, använder sig av informativa rubriker och nyckelmeningar för att fånga innehållet, undviker abstrakta begrepp, undviker ord som inte förekommer vanligen i vardagen och långa substantiv, förklarar tydligt samman-

hanget och använder tabeller och punktlistor. Man använder sig också av sammanfattningar för att läsaren inte ska irra iväg utan följa ämnet.

Lättlästa texter behöver dock inte se likadana ut för det. Det finns variationer och olika nivåer även inom lättläst. Här kommer några exempel:

”...att det holländska företaget Spyker köper Saab av amerikanska GM. Uppgifterna kom från nyhetsprogrammet

Tidigare var uppfattningen att lättlästa texter gjordes för personer med funktionsvariationer men idag passar texterna många människor

Rapport i SVT. Enligt rapport är det också klart att Spyker får lån av den europeiska investeringsbanken.” (8 SIDOR nr 4/2010). Här förklaras var Spyker och GM kommer ifrån. I övrigt förväntas vi veta vad SVT och europeiska investeringsbanken är.

”Därför arbetar vi emot allt som säger att människor inte är lika mycket värda, det vill säga intolerans.” (broschyr 'Om forum för levande historia'). ”Formen fick sedan torka över eld i ett dygn. Då smälte fett som bildade handtag och annat. Det kallas a cire perdue, förlorad vax, på franska.” (broschyr 'Kronans kanoner'). Dessa två texter är mer förklarande och använder uttryck som 'det vill säga' och 'det kallas'.

Poesi kan också vara lättläst;

”... Om jag bara kunde skulle jag flytta mig framåt i stället för att stå stilla hela tiden. Det är som om jag har lärt mig att landa utan att någonsin ha lärt mig att flyga.” (Ur dikten Stilla. Melin, 2012)

Kan samhället vara mer lättillgängligt så ska vi sträva mot det. Du bör kunna förstå information som är adresserad till dig. Ju fler som kan ta del i samhället desto mer demokratiskt blir det. För mig är det helt okej att vi blir mer sakliga, tydliga och att jag kan hitta det jag söker i en text snabbare!

Over and out!

Litteratur:

Sundin, M. 2007. Lättläst – så funkar det. Stockholm: Jure förlag AB.

Ericson, M. 2010. Lättläst i olika texttyper, institutionen för nordiska språk, Stockholms universitet.

Melin, M. 2012. Jag är världen. Helsingborg: Hegas.

Robert G. Lee

"Role space"

Huvudtemat för Nordic Seminar var "what's my space" och huvudtalare var Robert G. Lee från university in central Lancashire, Storbritannien. Robert Lee är amerikan och är certifierad tolk mellan ASL och engelska. Han arbetar nu för ett brittiskt universitet och tolkar även mellan BSL och engelska. Han har över 25 års erfarenhet av tolkyrket och är en flitigt anlita föreläsare bl a i ämnet role space.

Robert G. Lee är minst sagt en inspirerande talare. Under hela sin presentation kliver han runt i stora åttor på scenen framför ett knappt hundratal nordiska tolkar som samlats i Trondheim för att lyssna på hans föreläsning och workshop om role space. Då och då droppar han små, men kärnfulla, one-liners om vikten av att vara engagerad och nyfiken på sitt yrke. Med alla till buds stående medel visar han övertygande att han är etthundra procent hängiven det han gör, och det han vill förmedla till oss i publiken.

Temat role space handlar om vad tolkens roll egentligen är. Eller snarare, vad Robert Lee och hans forskarkollega Peter Llewellyn-Jones anser att den de facto är. De har tillsammans forskat inom området och publicerat sina upptäckter*. Redan tidigt under sin föreläsning slår Robert Lee fast att tolkens roll inte är ett något utan istället vad vi faktiskt gör. Lika lite som en läkare kliver ur sin roll när denne svarar på vad klockan är, lika lite kliver vi ur vår roll som tolkar när vi gör detsamma. Läkaren är hela tiden läkare och teckenspråkstolken är hela tiden teckenspråkstolk. Så när vi ser på detta med roll skall vi se på hur vi agerar – inte på rollen som något statiskt vi kan gå in och ut ur.

Robert Lee får en hel publiks hummande igenkännande när han frågar hur många som blivit undervisade utifrån idealet att en tolk skall vara så osynlig som bara möjligt och helst inte ta någon plats alls. Sedan berättar han om olika pinsamma situationer där vi tolkar genom att vara alltför rigida och osäkra på hur vi skall hantera vår roll får ett helt samtal att sluta flyta. Flera av hans exempel belyser hur vi genom att vilja vara osynliga istället tar fruktansvärt mycket plats i och med att samtalsdeltagarna inte vet hur de skall förhålla sig till oss. Hur, hur mycket och när vi skall "ta

”

*A role is not an entity
– it's what we do*

plats" kallar Robert Lee för presentation of self. Alltså hur väljer vi att framställa oss själva och hur mycket gör vi det? Genom att t.ex. i början av ett möte tydligt presentera sig själv med namn, yrke och en kort förklaring av vad man gör (dvs. ganska

mycket presentation of self) kan man senare under uppdraget hålla sig mer neutral och bli mer "osynlig" eller en mer "naturlig" del av situationen. Andra delar av role space handlar om participation alignment och interaction management där det förstnämnda handlar om de strategier vi tolkar använder oss av för att skapa förtroende hos parterna vi tolkar för, Medan det senare handlar om de tekniker vi använder oss av för att se till att själva tolksituationen flyter på smidigt.

”

If you're not doing your best for the interaction – you shouldn't be there

Det är omöjligt att i en kort text redogöra för hela det ramverk som ligger bakom tanken om role space, men jag tror det var fler än jag i publiken som fick ett nytt sätt att se på vår tolkroll. Det är alltid nyttigt att få nya infallsvinklar på det vi gör och att få gamla sanningar ifrågasatta. Men idén

med role space ger oss också verktyg att prata om delar av vår tolkroll på ett mer nyanserat och mångfacetterat sätt. Dessutom hjälper det oss bort från ett rätt-och-fel-tänk kring hur vi skall bete oss på tolkupdrag. Med Robert Lees tankar har jag fått minst tre nya skalor att analysera mitt agerande utifrån.

Nya perspektiv tar en stund att smälta, och ännu längre tid att till fullo förstå. Många av de exempel Robert Lee tog upp kändes självklara, och det han sa hjälpte på något sätt till att svara på de där frågorna om vad som är en bra tolkroll och hur vi bör agera som tolkar.

Text: Stefan Coster

Läs mer av Robert Lee på:
streetleverage.com/author/robertlee/

Läs mer om role space:
1. Llewellyn-Jones, P. and Lee, R.G. (2014) *Defining the Role of Community Interpreters: The Concept of Role-Space*, SLI Ltd. Press, Carlton-le-Moorland, UK
2. Llewellyn-Jones, P. and Lee, R.G. (2013) *Getting to the Core of Role: Defining Interpreters' Role Space*. *International Journal of Interpreter Education*, 5 (2). pp. 54-72

Ett nittiototal tolkar deltog på Nordic Seminar i Trondheim

Reaching common ground

Elisabet Trengereid Olsen, högscolektor för teckenspråk och tolkning i Vestlandet, i Norge.

T. Olsen föreläste om "Reaching common ground" kring tolksituationer med döva flyktingar. Att tolka för en norsk döv är inte samma sak som att tolka för en döv flykting. Språkparet är för långt ifrån varandra i den senare tolksituationen, då inte alla kan teckenspråk i hemlandet och trots att det inte finns ett gemensamt språk i tolksituationen genomförs tolkningen.

Det positiva, säger T. Olsen, är att kroppsspråk kan användas och även en blandning av amerikanskt teckenspråk, norskt teckenspråk och internationella tecken, samt gestaltningar. Under processen byggs en kommunikation där en förståelse för varandras språk hittas. Visuella bilder och saker som underlättar situationen används när behov finns och den döva flyktingen lär sig nya ord och tecken i tolksituationen. T.ex. begreppet SKOLA fick tolken förklara det i sin helhet: lärare, elever, ett hus vilket medförde att HUS fick representera begreppet SKOLA.

Tolksituationen etablerar egna begrepp mellan tolkar och brukare. Flexibilitet krävs i situationen, för ett nytt sätt att kommunicera. Hörande tolkar har teckenspråk som andra

språk så det finns olika typer av problematik. Man måste vara mer konkret i uttryck, eftersom abstrakta ord medför oro för brukaren, t.ex. ordet OM som är väldigt abstrakt, vilket kan vara komplicerat att förklara med en kommunikation som inte består av ett fullgott språk. Prioritera korta sammanfattningar av det viktiga som sägs i rummet mellan brukare och talare. Att minska innehåll av ord som påverkar betydelsen, kan ge en felbehandling, så det är väldigt känsligt. En annan problematik uppstår då tolk ska säga precis allt som det sägs i en situation, men med en döv flykting blir processen annorlunda, då det finns frustration i situationen. Tolk har sagt att det känns som om de stiger ur tolksituationen. T. Olsen berättar att man använder döva tolkar i patientsamtal med döva flyktingar i Paris.

T. Olsen sammanfattar lösningar med följande: Att tolken måste vara flexibel, vara medveten om att det alltid blir val av vad som sägs och beskrivs. Att ingen situation är den andra lik. Med role-space blir det annorlunda, det kan bli mer tydlig anpassning till situationen. Även döva tolkar är del av lösningen vilket inte är så idag. T. Olsen vill gärna se en förändring på den fronten.

Efteråt var ordet fritt och tolkar framförde sina frågor och åsikter:

Tolkröst 1: *Att det finns frustration hos döva flyktingar och hos tolkar är väldigt tydligt i detta sammanhang, lyfter ni fram detta?*

Tolkröst 2: *Ni är en professionell tolkgrupp och ändå låter ni detta, som ni säger att det inte fungerar riktigt, fortsätta? Är det rätt mot döva flyktingarna?*

Tolkröst 3: *Jag känner mig som en skådespelare i den situationen, det känns inte som jag gör mitt jobb.*

T. Olsen tackade för synpunkterna och vi får se hur det blir framöver.

Text och Bild: Juli af Klintberg

The good interpreter

-a study based on two deaf perspectives

Under helgen i Nordic Seminar i Trondheim var det flera korta föreläsningar om olika teman. En av dessa hölls av Camilla Sandrud som föreläste under rubriken: *"The good interpreter – a study based on two deaf perspectives (medical) Master thesis"*

Sandrud föreläste om en undersökning hon gjorde för att förstå minoritets- och majoritetsperspektiv inom vården, om hur döva upplever tolksituationen ur patientperspektivet. Sandrud tog bl.a. upp att det är vanligt att döva får förklaringar på papper, på deras andra språk, att de frågar tolken efteråt vad läkaren egentligen sa och menade, då de inte har stoppat läkaren under mötet. Döva patienter upplever också att tolkar får frågor om sin tolkutbildning men inte fått det översatt till den döva i rummet. Lösningen är att tolken måste balansera upp situationen så att alla i rummet står på samma nivå och inte har maktpositioner. Tolken måste känna till den döva kulturen, ha kunskaper i teckenspråkets nyanser så att tolken vet hur döva uttrycker sig, och även ha kunskaper inom talspråket och deras sätt att uttrycka sig. Svara inte på frågorna från patienten efter konsultation, utan se till att de tas upp på plats. Se situationen ur patientens perspektiv, var observant när något nytt tas upp, vid behov ska tolken be om visuella redskap eller be läkaren att förklara utförligt. Läkaren har ingen kunskap om dövas kultur och teckenspråk, därmed vet läkaren inte att förklaring på papper inte alltid räcker.

Camilla Sandrud

Undersökningen visade även att en ny tolk medför svårigheter att förstå läkaren och en erfaren tolk klarar att översätta bättre, ett citat kom upp i detta sammanhang: "En tolk blir mer komplex med tiden". Sandrud sa att utmaningen var att det finns få bra tolkar och att vi inte är bra nog på teckenspråk. Även att det är viktigt att komma ihåg att de här två döva i denna undersökning inte representerar alla döva, utan som ett exempel. Detta är en undersökning som resulterades i bra reflektioner kring tolkarbetet och att man ska ha en dialog med döva som tolkbrukare.

Därefter var ordet fritt, tolkar kom och framförde sina synpunkter:
Tolkröst 1: *Jag känner frustration, eftersom det känns som att man måste vara en supertolk, samtidigt som budskapet är att det handlar om kommunikation.*

Tolkröst 2: *Alla döva är olika och tolkar är olika, det blir utmaningar hela tiden.*

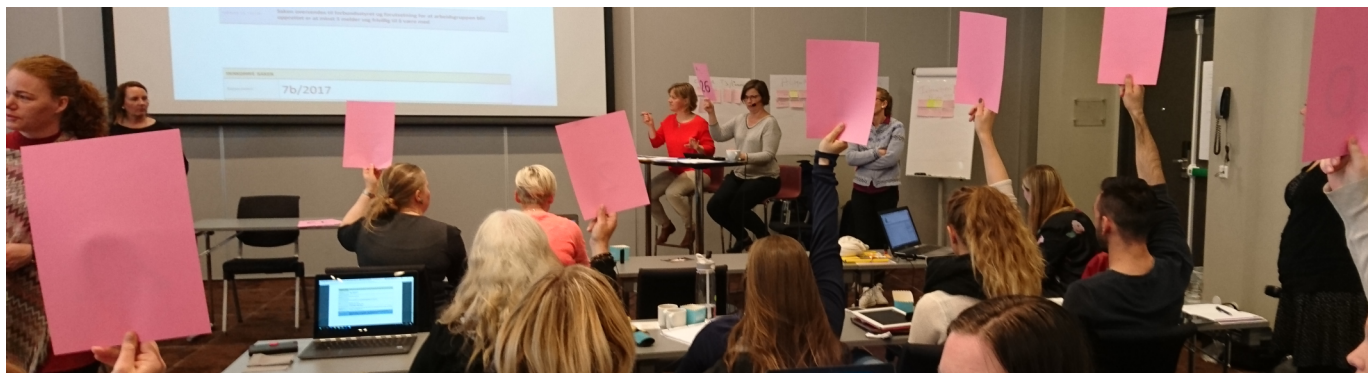
Tolkröst 3: *De lösningar som lagts fram är inte alltid användbart då alla situationer är olika.*

Tolkröst 4: *Dövas frustration att känna sig utanför är viktigast att lösa, att tolkar och döva behöver kommunicera med varandra och det här med role-space påverkar tolken, som kan ta mer plats vilket gör det bättre för döva, och ta mindre plats i andra situationer som även det kan göra det bättre för döva.*

Tolkröst 5: *Döva kan också framföra önskemål till tolkar, så att situationen kan justeras till det bättre.*

Efteråt fortsatte diskussionerna vid rasten, så det finns åsikter men även att vi får vara medvetna i tolksituationen ur patientperspektivet.

Text och Bild: Juli af Klintberg

Landsmøte med Tolkeforbundet

Efter att Nordic Seminar avslutats fortsatte söndagen för de norska deltagarna med landsmöte. Eftersom Tolkeforbundet är ett förbund håller man inte årsmöte varje år, utan ett landsmöte vartannat år. Alla medlemmar har närvarorätt, men det är delegater från de lokala tolkföreningarna som deltar i förhandlingarna. Varje tolkförening får ett visst antal delegater baserat på antal medlemmar i just sin lokalförening. Inför landsmötet har de lokala tolkföreningarna diskuterat igenom frågorna som tas upp på landsmötet.

Som Tolkskyttet tidigare skrivit om så finns det en levande diskussion om Tolkeforbundets medlemmars relation till den norska myndigheten Nav*. Eftersom i stort sett all tolkning i slutändan finansieras av Nav, får myndighetens riktlinjer och beslut oerhört stor påverkan på allt som rör teckenspråkstolkare i Norge. Inför landsmötet var ordet "Nav" något som hördes nämnas en hel del i korridoren utanför möteslokalen och mer än en norsk kollega beskrev ämnet som "en het potatis".

Ett av de ärenden som avhandlades på årsmötet var ett förslag till reviderade yrkesetiska riktlinjer. En arbetsgrupp från Tolkeforbundet har under två års tid arbetat med att revidera och uppdatera de tidigare etiska riktlinjerna. I detta arbete har man sett på andra yrkesgruppers etiska riktlinjer samt andra länders tolkföreningars riktlinjer. När de nya riktlinjerna presenterades hamnade diskussionen ganska tidigt i hur och på vilket sätt Nav som arbetsgivare skulle förhålla sig till Tolkeforbundets riktlinjer. En intressant detalj från de etiska riktlinjerna är att man i den nya texten bl.a. lagt till punkten om att tolkar inte skall dricka alkohol under uppdrag. Denna diskussion hade vi inom STTF då vi antog våra etiska riktlinjer. Vi valde den gången att inte ta med det som en punkt i våra riktlinjer.

Frågan om hur de nordiska tolkföreningarna ser på döva kollegor skrev vi om i TT 1-2017 när vi berättade om FTT:s årsmöte i Danmark. På Tolkeforbundets landsmöte fanns två motioner med som på olika sätt knöt an till döva tolkar.

Mötet valde att bilda en arbetsgrupp för att göra en grundlig översyn över eventuella stadgeändringar för förbundet, hur man ser på ersättning för de utbildade döva tolkar som idag arbetar som s.k. mellomtolkar, vilka utbildningskrav man skall ha för att döva tolkar skall kunna bli medlemmar mm.

I verksamhetsplanen som antogs skrev man in att man under de kommande verksamhetsåren skall inleda en dialog med Norsk Tolkeforening (som organiserar språktolkare inom alla språk) om en eventuell framtida sammanslagning av organisationerna. Detta är ett ämne Tolkskyttet helt säkert kommer få anledning att återkomma till.

I sin verksamhetsplan skrev man också in att ha som mål att organisera minst 50% av alla teckenspråkstolkare. Idag uppskattar man att det finns ca 7-800 teckenspråkstolkare i Norge.

Detta landsmöte var bara bokat att hålla på drygt fem timmar vilket är rekordkort tid för Tolkeforbundet, som vanligtvis håller landsmöte i två hela dagar. Jämfört med STTF:s årsmöte var det dock mycket mer inlägg, många fler motioner och många fler omröstningar. Det var sammantaget väldigt mycket mer aktivitet på Norges landsmöte än vi har på våra årsmöten. Kanske beror det på att alla frågor redan varit uppe i någon av de regionala föreningarna och att regionala föreningarnas delegater samlas – eller så är norska Tolkeforbundets medlemmar helt enkelt mer aktiva på sina årsmöten.

Text: Stefan Coster

***Na, Ny Arbeids- og Velferdsforvaltning, är namnet på den norska myndighet som bildades när landets försäkringskassa, arbetsförmedling och kommunernas socialtjänst samlokaliseras 2006. Det ska finnas minst ett Nav-kontor i varje kommun i Norge.**

TC Sörmland inleder samarbete med döva tolkar

Den 18 maj hade vi på Tolkcentralen i Sörmland ett samarbetsmöte med döva tolkar från Tolkforall för att diskutera hur vi kan jobba ihop, strategier och tolkmetoder. I denna artikel använder vi begreppet döv tolk för att hålla oss till ett av de begrepp som vi pratade om under mötet.

Grunden till mötet var att vi i Sörmland allt oftare använder oss av döva tolkar på våra uppdrag. Vi tycker att det ger en kvalitetssäkring i mötet med nyanlända tolkanvändare. Då arbetssättet är ganska nytt för oss tyckte vi att vi behövde ett möte för att prata ihop oss med de döva tolkar vi oftast arbetar ihop med, för att kunna förbättra vårt arbetssätt och få lära av varandra.

Under mötet diskuterade vi i vilka situationer det kan vara bra att använda döv tolk då vi ju mer vi använder oss av deras kompetens kan se andra uppdrag, inte bara uppdrag med nyanlända som skulle kunna vara lämpliga. Vi diskuterade mycket om arbetssätt och vad vi behöver tänka på då vi är feeders till de döva tolkarna för att de ska få en så bra arbetssituation som möjligt. Feeder är en ny roll för oss och vi skulle helst se en utbildning för att jobba med detta. Men när det nu inte finns är det ju bra att vi kan utveckla arbetssättet ihop med de kollegor vi arbetar mycket med.

Vi diskuterade även hur vi kan samarbeta före och efter uppdragen för att utveckla vårt samarbete så att det ska bli bästa möjliga resultat för tolkanvändaren.

Text: Cecilia Franzén, Jessica Keineby och Gabriella With

Joakim Hagelin-Adeby och Jonas Brännvall Foto: Jonas Brännvall

Hallå där, kära läsare!

Visste du att du kan påverka innehållet i Tolktrycket? Vi tar gärna emot både längre och kortare texter från våra medlemmar. Varför inte skriva och berätta om vad som händer på din arbetsplats? Har ni haft en rolig kick-off? En givan de fortbildning? Har du skolat om dig till tolk från ett annat yrke?

Tips på bra träning/friskvård för tolkar? Har du många tolkande år på nacken och skulle vilja dela med dig om din upplevelse om hur yrket förändrats under åren? Kanske är du tolkelev och reflekterar över ditt kommande yrkesliv? Tolktryckets läsare är nyfikna och vill veta! Har du nyheter om tolk/teckenspråksvärlden som du vill att andra ska få ta del av? Även bilder mottages gärna! (På dig själv, dina kollegor, din arbetsplats, din hund, vacker natur, eller något annat). Om du inte har lust att skriva något själv, men har tips på vad du skulle vilja läsa om – hör av dig! Övrig feedback, ris och ros, är också varmt välkommen.

Du når redaktionen på tolktrycket@stff.org!

Rikstolkkonferensen i Örebro 8–9 juni 2017

Foto: Gunvor Svensson

Juni och studenttider, men också tid för rikstolkkonferens i ett regnigt Örebro. Tolkar från hela landet kom inresande och många anlände tidigt för att registrera sig och självklart för att få tid till att umgås.

Konferensen är ett tillfälle för oss tolkar att umgås med kollegor, vänner och tidigare klasskamrater från tolkutbildningen. Den är även en möjlighet till att få input i yrket genom föreläsningar och workshops. Efter registrering hälsade chefen på tolkcentralen i Örebro, Magnus Sjögren, alla välkomna. Därefter framfördes ett inledande tal av Carina Dahl som är ordförande i Fokusberedning för habilitering, hjälpmedel och folktandvård. Hon pratade bland annat om hur teknik och andra stödfunktioner ska stötta alla de olika brukare vi möter i vårt yrke.

Magnus Sjögren berättade sedan om Talförs arbete, bland annat om tolkcentralernas samarbete, föreningens olika arbetsgrupper och om ett nytt skrivtolkprogram som Region Örebro län tagit fram. Programmet kommer släppas fritt för alla tolkcentraler i Sverige. Vi fick även information om Tolk direkt, en teknik, för till exempel vårdcentraler, att ringa tolk via läsplatta.

Konferensens första dag bestod sedan av föreläsningar med olika inriktningar.

Innan lunch träffade vi två tolkanvändare, Sarah Remgren som själv har dövblindhet och bland annat jobbar med projektet Kännbart och Thomas Ljungberg, döv tolkanvändare som arbetar på ABF med folkbildning på teckenspråk och politiska frågor. Titeln på deras föreläsning var "Drömtolken - från användarens perspektiv". Under dagen följde sedan en rad intressanta föreläsningar. Bland

annat om skrivtolkutbildning, döva tolkar och hur det är att tolka hörande teckenspråksanvändare.

Dag ett avslutades med en längre föreläsning om tolkrollen och om att ge feedback, där en entusiastisk Maths Arne Ekström på ett underhållande sätt berättade om hur vi kan bli den bästa versionen av oss själva.

Kvällens middag serverades på restaurangen Frimis Salonger, på mycket bekvämt gångavstånd från hotellet där de flesta inresande bodde. Magnus Sjögren upplyste tidigare under dagen att det fanns en gondol att hyra för den som ville ta vägen via Svartån.

Dag två var ägnad åt workshops. Det fanns åtta olika workshops med varierade teman att välja mellan och konferensdeltagarna fick möjlighet att delta på tre av dem. Två workshops tog upp temat skrivtolkning och en annan TSS. Torbjörn Svensson pratade om dövblindhet och socialhaptisk kommunikation. Lars-Gunnar Möllefors och Åsa Gustavssons workshop hade temat "Döva tolkar", ett aktuellt ämne eftersom det nu utbildats två kullar med just döva tolkar. Mental träning handlade Christin Agnemyrs workshop om. Smakprov på teckenspråk och engelska i vardagen bjöd Anita Johnson och Cecilia Anfält på och Rune Leander pratade om "Tolkning, kyrka och tro".

Om ni är intresserade av att läsa mer kan ni gå in på tolkcentralen i Örebro Regions hemsida och klicka på "Rikstolkkonferens 2017". Där finns länkar till filmer och föreläsningmaterial.

Foto: Sandra Précenth

Gestalta en känsla

När jag kommer in i rummet möts jag av en harmonisk miljö med lugn musik som spelas. En kontrast till sorlet utanför. Rune tar oss i hand och hälsar var och en välkommen. Vi får slå oss ned vid runda små bord. På tavlan har Bibelns tidslinje ritats och i taket hänger det en kristallkrona som glittrar. Det känns som att Rune har haft en tanke med att skapa denna behagliga atmosfär.

Workshopen inleds med en liten tävling mellan de olika borden. Vi får ett par minuter på oss att komma på så många böcker vi kan som finns i Bibeln. Gruppen som lyckades komma på flest på mitt pass kunde räkna upp 21 böcker. Vilket kanske låter mycket men Bibeln, berättar Rune, består av totalt 66 böcker varav 39 i Gamla testamentet och 27 i Nya testamentet. När jag tittar på Bibeln känns den övermäktig att läsa från pärm till pärm men ett tips vi får är att

Foto: Sandra Précenth

använda Bibeln som ett bibliotek. Vi kan dyka ner i de olika böckerna beroende på vilken kunskap vi vill hämta. Bordsvis räknar vi upp böcker från våra listor och Rune far fram till tavlan och gör nedslag på tidslinjen. Han berättar med inlevelse om böckerna, deras namn och kopplar dem till historiska händelser. Det märks att Rune har en bred och djup kunskap om Bibeln och kristendomen.

Gestalta en känsla

Att tolka i kyrkan innebär att vi får möjlighet att jobba med olika metoder. Från färdigt översatta texter på teckenspråk som t ex trosbekännelsen som vi lär in till att våga vara mer fria som när det kommer till sånger där vi kan gestalta och återge en känsla.

En metod i hur man kan jobba med gestaltning och hur vi kan återspegla känslan i musik är att Skriva-Läsa-Lyssna-Göra. Rune tränar oss i detta. Han läser en text som vi skriver ner. Därefter får vi en stund att läsa igenom vad vi skrivit. En del tror att det är en text från Bibeln. Men sen sätter han på en skiva som vi får lyssna på. Det visar sig att det vi skrivit ner är en sång av en modern låtskrivare. Vi reflekterar över de olika känslorna vi får och att det blir olika upplevelser. Med denna metod menar Rune att man tar till sig texten och sången på olika sätt vilket gör det lättare att komma igång med en gestaltning av sången.

Rune inspirerade oss att även tänka utanför ramarna. Exempelen som han tar upp är att tolkbyten inte alltid behöver ske efter tio min. Byt istället vid ny talare eller vid den sången som just du övat in. Ibland kan det passa att ha två aktiva tolkar när det finns två talare. Det kan också vara effektivt att vara två aktiva tolkar under en duett eller vid körsång. Tänk även på att om det inte finns något att tolka för stunden vända blicken mot det som händer och vila blicken där.

Rune berättar om sina egna erfarenheter där brukaren fått en aha-upplevelse i samband med sånger. Att just göra den där lilla extra förberedelsen med sånger som vi tolkar kan betyda så mycket. När vi vågar återge känslan i vår personliga tolkning kan vi skapa en ytterligare dimension.

Workshopen avslutades med att Rune tecknade välsignelsen för oss. Jag tycker att Rune själv är en inspirationskälla som har förmågan att se från alla olika perspektiv, från tolkens, prästens och brukarens perspektiv. För mig var detta en givande workshop som gav mycket inspiration att fortsätta att tolka inom kyrkliga sammanhang. Är man intresserad av att få fördjupade kunskaper finns det möjlighet att boka Rune i temadagar med: Tro & Kyrka & Religion.

Text: Lovisa Björk

Att bli den bästa versionen av sig själv

Under rikstolkkonferensen i Örebro höll MathsArne Ekström, skolkurator på riksgymnasiet för döva och hörsel-skadade, en föreläsning som han hade valt att kalla "Tolkrollen". Det var en mycket intressant föreläsning där han pratade om hur man blir den bästa versionen av sig själv. Delar av föreläsningen kan man se i en film på Örebro tolkcentrals hemsida under fliken "Rikstolkkonferensen 2017".

För att bli den bästa versionen av sig själv menar Ekström att man måste bestämma sig för en sak och hålla sig till det man bestämt. Man ska därefter börja med det på en gång för att det ska bli så enkelt som möjligt. Råkar man sedan göra ett misstag är det bara att göra om på nytt.

För att detta ska fungera är det viktigaste att inte "vara någon annanstans" i tankarna. Är man på arbetet är det arbetet som är viktigast, och då skall man fokusera på det. Därmed ska man se till att inte mobiler och liknande stör. Tidigare har det varit väldigt populärt med multitasking men det nya nu är monota-sking, det vill säga att man gör en sak i taget. Tanken är att man stänger en dörr när man har öppnat en annan för att på så sätt fokusera på just det man gör för stunden. Detta för att kunna fokusera fullt ut och därmed bli klar snabbare och få ett bättre resultat. Håller man på med fler saker samtidigt tar det oftast längre tid och resultatet uppnår inte samma kvalitet anser Ekström.

Ekström menar även att man kan lära sig olika strategier för att kunna öka sin viljestyrka och självkontroll. Med viljestyrka menar han en medveten ansträngning att kontrollera sig och förmågan att koncentrera sig. Med hjälp av sin viljestyrka kan man kontrollera sig och stå emot frestelser för att uppnå sina mål. Det finns många saker som påverkar viljestyrkan och som kan göra att den blir mindre, vilket i sin tur kan leda till mental trötthet. Ekström använder uttrycket "kostar på viljestyrkan" för att visa att viljestyrkan blir mindre. Alla val vi gör och alla beslut vi fattar kostar på vår viljestyrka. En teckenspråkstolk gör många val under en arbetsdag. Förberedelser kräver att vi fokuserar på det vi till exempel ska läsa, vilket kostar på vår viljestyrka. Lika så att stå och tolka olika personligheter eftersom vi måste spegla talaren. Vi måste även handskas med våra egna känslor för att kunna hålla oss neutrala, möta våra egna rädslor och kunna sätta gränser och samtidigt välja vilka tecken eller uttryck vi ska använda oss av, vilket även det kostar på viljestyrkan.

MathsArne Ekström

Ekströms tips för att rusta upp viljestyrkan:

- Ha tydliga mål för att få bättre resultat. Han tycker även att vi ska tänka ut vilken "riktning" vi ska ta för att nå målet, något vi ofta glömmer. Vad har vi för delmål, hur ska vi gå till väga för att nå vårt mål?
- Om man har svårt att komma igång med saker kan man dela upp det i mindre delar och göra en del i taget.
- Ha fokuspass. Sätt en timer och fram tills den ringer får du endast göra den saken du har bestämt, till exempel städa köket.
- Peppa dig själv genom att tänka till exempel "kan hen kan jag." "Jag har klarat det förut, jag kan göra det igen." osv
- Sköt mat, sömn och träning ordentligt. Sov minst 6 timmar, se till att ha en jämn blodsockernivå och träna ordentligt.
- Ha mikrorutiner. Börja med mindre förändringar som kräver mindre viljestyrka.
- Var inte för hård mot dig själv! Det kommer inte gå spikrakt framåt.
- På t igen. Om du misslyckas, fortsätt bara. Avbryt inte för att till exempel "jag har ju redan fuskat idag", fortsätt istället direkt.
- Försök att inte oroa dig för saker i onödan. Använd då "om- så" modellen och gör en plan för vad du ska göra då. Till exempel "tänk om batteriet på mobilen tar slut- jag tar med mig laddaren för säkerhets skull".

Prokrastinering är även det något som kostar på viljestyrkan, vilket är något de flesta gör. Prokrastinering innebär att man prioriterar något oviktigt och roligt istället för att göra något viktigt och tråkigt. Att göra detta får stora konsekvenser för människor i form av stress. Saker blir inte lättare för att man skjuter upp dem utan skapar istället stress som gör att vi mår dåligt. Ekström menar att vi prokrastinerar för att vi är rädda för att misslyckas.

• När viljestyrkan börjar tryta leder det oftast till att vi blir mentalt och fysiskt trötta, vi sover, äter och tränar dåligt, vi får svårt att säga nej och sätta gränser och vi slutar reflektera över vad som är viktigast. Därmed menar Ekström att tolkar måste vara försiktiga så att de inte blir mentalt trötta och det är därför bra att försöka öva upp sin viljestyrka.

Text: My Krohn Holm

Foto: Sandra Précenth

Workshop i mental träning med Kicki Agnemyr

En underbar genomgång av vad tankar kan göra med oss...och vad vi kan göra med tankar! Vi kunde alla vara överens om att det här skulle man fått lära sig under tolkutbildningen så hade inte 99 % av alla tolkstuderanter gått ut med så dålig självbild.

Kicki Agnemyr Foto: Sandra Précenth

Vi har alla olika erfarenheter, vårt bibliotek, och mental träning lär oss att hitta det mörkaste hörnet i bibblan och läsa de böcker som vi inte så ofta refererar till, det undermedvetna. De föreställningar som vi kanske speglar från omgivningen men som inte är någon sann bild. För tankar är inte sanna och vi ÄR inte våra tankar.

Du kan inte kontrollera dina tankar men du kan välja att inte låta dem kontrollera dig.

Det var en rolig workshop med några korta praktiska exempel på avslappning, men som jag förstod behövs det träning för att kunna använda sig av detta. Jag hann ju bara bli nyfiken och skulle vilja veta/ lära mig mer.

Text: Gunvor Svensson

Tecken & Tolk stämmer Region Örebro län

Tecken & Tolk som arbetar med teckenspråks- och dövblindtolkning har stämt Region Örebro län på omkring 10 miljoner kronor i skadestånd. De anser bland annat att regionen brutit mot ett ramavtal som man tecknat med företaget - genom att ge tolkuppdrag till andra tolkleverantörer.

Företaget stämmer också Region Örebro län för otillåten direktupphandling genom att teckna avtal med tolkleverantörer knutna till andra landsting utan annonsering. Ärendet ligger nu hos Örebro Tingsrätt som inväntar svar från Region Örebro län.

(Källa: Sveriges Radio P4 Örebro)

Anmälan om brott mot tystnadsplikten

Under våren har en anmälan mot två teckenspråkstolkar inkommit till Kammarkollegiet. Enligt anmälan skall det i en arbetsgrupp förekommit ljudupptagningar under tolkuppdrag utan att deltagarna informerats och gett sitt samtycke till detta. Kammarkollegiet meddelade i mitten på september sitt beslut och ger en av de anmälda tolkarna en varning för att ha brutit mot §18 i Kammarkollegiets tolkföreskrifter.

Samma händelse har även anmälts till tolkcentralen i Stockholms läns landsting som meddelat att man kommer utfärda en skriftlig varning till det aktuella tolkbolaget. Man skriver vidare att avtalet mellan tolkcentralen och tolkbolaget inte kommer att hävas men att man noggrant kommer följa upp att tolkbolaget följer de krav som ställts vid upphandlingen.

I förra numret av Tolktrycket (nr. 2 – 2017) kan man läsa mer om Kammarkollegiets och andra instansers hantering av klagomål och anmälningar angående tolkar.

**18 § En auktoriserad tolk ska uppträda yrkesmässigt och affärsmässigt korrekt i alla sina yrkeskontakter.*

Grattis Cissi!

I våras blev vår kollega Cecilia Franzén auktoriserad rättstolk. Hon är därmed den första auktoriserade teckenspråkstolken i Sverige med speciell kompetens som både rättstolk och sjukvårdstolk. Det är klart värt att fira! Stort grattis från kollegorna på Tolkcentralen Sörmland

Den ofrivillige arrangören

Illustration: Brita Wideberg

Så har ännu en rikskonferens gått av stapeln. För andra gången stod Örebro tolkcentral som värd för arrangemanget. Inte heller denna gång fanns någon ny arrangör att lämna över budkaveln till. Märkligt nog tycks ingen annan i tolksverige vilja arrangera detta fina evenemang. Blir det någon konferens år 2020? Att Örebro skulle arrangera en tredje gång känns uteslutet. Under -90 talet låg rikskonferensen i träda, men återuppstod 1999 i just Örebro.

Vad beror denna ovilja på att arrangera en konferens som hålls vart tredje år? Är det brist på pengar? Är det tidsbrist? Är det för lågt intresse bland föreläsare, utställare och personal? Är tidpunkten fel? Kommer för få deltagare? Vi vet att det varierar kraftigt bland olika tolkarbetsgivare hur benägen man är att sponsra sin personal att delta. Det kan vara en bidragande orsak till att man drar sig för att arrangera.

Jag uppmanar Talför, Tolkledarna, fackliga organisationer och andra aktörer i tolksverige att ta sig en ordentlig funderare hur man vill finansiera och organisera fortbildning i framtiden. Det behövs en nationell policy runt detta område. Jag tror att rikskonferensen och STTF:s årsmöten är och förblir viktiga inslag, men då krävs en positiv hållning till att skicka deltagare. Det håller inte att skylla på dålig ekonomi i verksamheten. Varför inte inrätta en nationell utbildningsfond för tolkar och administratörer? STTF föreslog under förra valrörelsen 2014 att staten borde skjuta till medel till en sådan fond. Inget har förstås hänt, men om ett år det val igen....

Text: Ivar Wästhed

...fortsättning kring nedläggningen av tolkutbildningar

I förra numret av Tolksverige skrev vi om MYH:s beslut om nedläggningen av flertalet tolkutbildningar i Sverige. Då medverkade två av fyra skolor med varsin berättelse kring hur beskedet mottagits och hur framtidsplanerna ser ut. Vi fick ta del av hur stämningen var på Strömbäck respektive Önnestads folkhögskola.

Nu har höstterminen dragit igång och Nordiska och Härnösands folkhögskola delar här med sig av hur de känner kring beslutet att inte få fortsätta bedriva tolkutbildning.

Härnösands folkhögskola

Stämningen kan påvisa en viss oro/frustrering kring varför en utbildning som har varit igång så länge och där det finns ett stort behov, helt plötsligt inte ska få möjligheten att fortsätta. Självklart finns en osäkerhet och oro kring hur det kommer att se ut i framtiden vad gäller tolkar i våra geografiska områden, då tolkutbildningen nu kommer att bli centrerad i Mellansverige. Vad kommer att hända med oss i norr och de i söder? Kommer det att komma några tolkar till dessa platser efter avslutad utbildning?

Många frågetecken snurrar runt i både personalens hjärnor men också i utbildningslokalernas hjärtan.

Vi kommer ändå att arbeta i den teckenspråkiga andan på Härnösands folkhögskola, men tolkutbildningen kommer att lämna ett tomrum hos oss, och det känns att detta tomrum redan har börjat infinna sig.

Att eventuellt rekrytera personal till en tidsbegränsad anställning kan vara en svårighet, då det kan inge en osäker framtid. Men den personal som vi nu har arbetar för att detta sista år ska bli fantastiskt bra för deltagarna och detta görs med god entusiasm.

Hälsningar

Mirjam Sjöbom, utbildningsledare

Johanna Hedman, tolklärare

Jenni Worrjö, tolklärare

Katarina Lagergren, teckenspråklärare

Lena Lindroth, teckenspråklärare

Anna-Sofia Sätthe, teckenspråklärare

Nordiska folkhögskolan

Nordiska folkhögskolan är en av de fyra skolor som inte får fortsätta med tolkutbildning. Detta var ett beslut som skolans styrelse tog innan beslutet kom från MYH. Vi har fått beviljat anslag till tolkutbildningen så att de elever som är inskrivna ska kunna fullfölja sina studier på hemmaplan.

Eftersom Nordiska folkhögskolans styrelse tog beslut om att inte behålla tolkutbildningen här i Kungälv har vi kommit lite längre i vår avvecklingsprocess, vi ligger ett år före de andra skolorna.

Idag har vi en grupp på nio elever som går i årskurs 3 och de är färdiga sommaren 2019.

Tolkutbildningen startade på Nordiska 1987, då med teckenspråkslinje, som sedan utökades att även bedriva tolkutbildning 1991. Självklart är det tråkigt att vi inte kommer ha någon utbildning på västkusten.

Hur kommer framtiden se ut här på västkusten och i södra Sverige? Svårt att sja om, men vi hoppas på en ljus framtid.

Eva Västlund, samordnare och tolklärare

Monica Hermanssons minnesfond

Stipendium 2017

Tilldelas

Lisa Jonsson

Juryns motivering:

Lisa Jonsson visar en oändlig inställning till tolkyrkets alla tolkanvändargrupper och kollegor. Hon verkar i bakgrunden på ett sätt som får gemensamskraft i utförandet av alla typer av tolksoppor. Hon samarbetar med tolkanvändare och kollegor, ser behoven, tänker nytt och är flexibel för att tolkningen skall bli optimal. Hon är aktiv i hela tolkprocessen, ser vad som händer, frågar förändrar för att tillgodose tolkanvändarnas specifika behov. Allt detta skapar trygghet i såväl internationella som nationella uppdrag.

Lisa har visat sig modig genom att alltid vara sig själv i sin yrkesutövning, tänka nytt, tänja sina gränser och alltid utmana sig själv, på samma sätt som Monica gjorde. På så sätt är hon en förebild.

Efter sin grundutbildning har hon blivit auktoriserad teckenspråkstolk och senare också skrifttolk. Lisa verkar för att utveckla de olika metoderna som används i dövblindtalking såsom sociala och taktiska signaler. Hon beskrivs av många som en perfekt dövblindtolk.

Lisa har genom sitt förhållningssätt kommit in och välkomnats i alla de olika tolkanvändargruppernas/tolkarnas kultur.

Stockholm 1 september 2017

Sofia Lindfors
Sofia Lindfors, ordförande AB Stockholmstolkarna STAB

Stockholmstolkarna

Blårosor & Tistlar
Marinergatan 1 B
115 48 Stockholm
Tel & Fax 08-668 4043

Lisa Jonsson får Monica Hermanssons stipendium

Den 1 september tilldelades Lisa Jonsson stipendiet med motiveringen:

"Lisa Jonsson visar en ödmjuk inställning till tolkyrkets alla tolkanvändargrupper och kollegor. Hon verkar i bakgrunden på ett sätt som får genomslagskraft i utförandet av alla typer av tolkuppdrag. Hon samarbetar med tolkanvändare och kollegor, ser behoven, tänker nytt och är flexibel för att tolkningen skall bli optimal. Hon är aktiv i hela tolkprocessen, ser vad som händer, frågar, förändrar för att tillgodose tolkanvändarnas specifika behov. Allt detta skapar trygghet i såväl internationella samt nationella uppdrag. Lisa har visat sig modig genom att alltid vara sig själv i sin yrkesutövning, tänka nytt, tänja sina gränser och alltid utmana sig själv, på samma sätt som Monica gjorde. På så sätt är hon en förebild.

Efter sin grundutbildning har hon blivit auktoriserad teckenspråkstolk och senare också skrivtolk. Lisa verkar för att utveckla de olika metoderna som används i dövblindtolkning såsom socialhaptiska signaler.

Hon beskrivs av många som en perfekt dövblindtolk.

Lisa har genom sitt förhållningssätt kommit in och välkomnats i alla de olika tolkanvändargruppers/tolkarnas kultur."

Lisa Jonsson

Monica Hermanssons stipendium

Monica Hermanssons stipendium är baserat på en fond som skapades av AB Stockholmstolkarna efter Monicas bortgång den 2 januari 2005.

Stipendiet ska i Monicas anda uppmärksamma och uppmuntra teckenspråkstolkar som tänjer på gränserna och utmanar sig själva. Fonden finansieras genom bidrag och del av Stockholmstolkarnas vinst.

För Tolkstrycket berättar Lisa att hon tycker att det bästa med att vara tolk är att möta människor, utmanas och utvecklas – både som person och inom professionen. Men att hon kom in på tolkyrket var egentligen en slump.

- Under min uppväxt hade jag läst en del teckenspråk, syskonveckor på Vänerskolan, anhörigkurser, och sedan valde jag samhällsvetenskap med en teckenspråkig inriktning på Birger Sjöbergsgymnasiet. Därefter ville jag lära mig mer och fick tips om tolkyrket!

Vad betyder det för dig att få ta emot Monica Hermanssons stipendium?

- Jag är oerhört hedrad över att ha blivit nominerad, det är en stor ära och jag är otroligt glad över att ha blivit utsedd till Monica Hermansson-stipendiat.

Du tilldelades stipendiet bl.a. med motiveringen att du utmanar dig själv och tänjer på gränser, har du några

exempel/tips på hur man kan göra detta för att utvecklas som tolk?

- Det jag tycker har hjälpt mig är att ha en dialog med kollegor och tolkanvändare, om det specifika tolkuppdraget eller tolkning i stort, före, under och efter uppdraget. Och att även ta sig tid att reflektera på egen hand.

Röster om stipendiaten:

"Det känns rätt att juryn enats om Lisa för hennes mod i sin yrkesutövning, att hon vågat tänka nytt, tänjt på gränserna och utmanat sig själv, hon är en sann förebild."

Kerstin Björk, juryordförande och grundare av AB Stockholmstolkarna STAB

"Lisa Jonsson brinner extra mycket för dövblindtolkning, precis som Monica gjorde. Lisa är också mycket ödmjuk inför tolkyrket och den perfekta tolken i alla sammanhang. Hennes vilja, driv och initiativ till att utveckla just dövblindtolkning är mycket betydelsefull för vårt förbund och våra medlemmar."

Amanda Lindberg, ordförande för FSDB, Förbundet Sveriges Dövblinda

Lisa Jonsson är den tredje tolken som får ta emot stipendiet. De tidigare stipendiaterna är MiaMaria Björkstrand (2009) och Pia Rönnmark Nygårds (2012).

Lisa Jonsson arbetar för närvarande som tolk på bolaget Neriketolkarna AB i Örebro.

Text: Alva Rosengren-Blom

Efsli, Toulouse 7-10 september

Den 7-10 september arrangerades efslis årsmötesdagar i Toulouse i Frankrike. Egentligen skall man kanske säga att konferensen pågick den 5-10 september eftersom döva tolkar i Europa arrangerar ett seminarium två dagar före årsmötesdagarna, Efsli-di.

European forum of sign language interpreters (Efsli) är den Europeiska paraplyorganisationen för teckenspråkstolkare. Även om man kan bli individuell medlem så ligger fokuset för organisationen på de olika ländernas tolkföreningar. Efsli arbetar med att fastställa riktlinjer inom teckenspråkstolkning i Europa. Man arbetar också med olika nischade projekt såsom rättstolkning, sjukvårdstolkning osv. Ett par gånger per år arrangerar man också "Efsli school" runt om i Europa. Efsli school är fortbildningstillfällen öppna för alla tolkar. Sverige stod t.ex. som värd för en Efsli school inom dövblindtolkning 2015.

Hela första konferensdagen ägnades åt föreningens årsmöte. Alla förhandlingar tar väldigt lång tid eftersom det är många medlemsorganisationer närvarande och i stort sett alla använder sitt andraspråk. Olika möteskultur och viss brist i mötesvana gör också att förhandlingarna drar ut på tiden. Detta år var 37 medlemsorganisationer från 28 länder närvarande. Vissa länder har mer än ett teckenspråk och har därför flera tolkföreningar. Schweiz har t.ex. tre olika teckenspråk i landet och har därför tre olika tolkföreningar. Vårt grannland Danmark har numera två organisationer efter att föreningen Skopos bildades. Läs mer om årsmötesförhandlingarna här i Tolkstrycket.

Att delta på Efsli är en fantastisk utbildning. Ja, det kostar en slant, men man får mycket utbildning för pengarna. Jag har utvecklats som tolk genom de föreläsningar jag deltagit på och de kollegor jag mött från Europa. Är man intresserad av att lära sig att kommunicera på International Sign är Efsli ett alldeles utmärkt tillfälle att göra det. Detta år kunde STTF stå för sju personers hela deltagaravgift på ca 4500:-. Lite synd var det att endast en medlem nappade på erbjudandet, men håll ögonen öppna till våren, med lite tur lyckas vi få medel att sponsra lika många medlemmars deltagande igen. Då kommer Efsli hållas i Dubrovnic i Kroatien 14 – 16 september. Passa på att göra en semesterresa till Kroatien, eller gå ihop några stycken och boka Airbnb för att hålla kostnaderna nere.

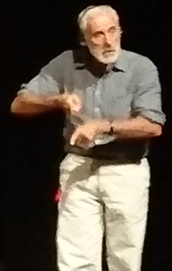
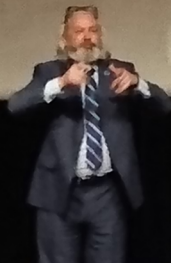
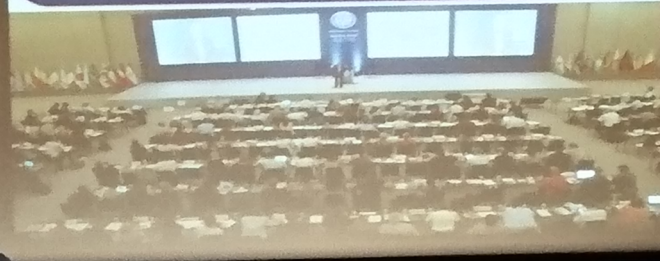
Texter: Angelica Grann och Stefan Coster **Foto:** Stefan Coster

vision of the world federation of the deaf, it's that human rights for deaf people include the recognition of sign language, in all aspects of every day lives. This has been adopted as a principle within the United Nations. The World Federation of the Deaf has encouraged every country to sign up to this principle that has been adopted by the World Federation of the Deaf and it's conventions on human rights. We were established in Italy, Rome in 1951 and it's round 66 years I think now since we have been established.

Initially, there

World Federation of the Deaf

- Rome, Italy on 23 September 1951
- One of the oldest international organisations of people with disabilities in the world
- Membership of ECOSOC, UNESCO, ILO, WHO, COE and IDA
- 1951 - 25 National Associations of the Deaf
- 2017 - 134 OMs, representing all five continents
- 8 Regional Secretariats and 1 Regional Cooperating Member
- WFD's office is located in Helsinki, Finland

WFD:s ordförande Colin Allen var huvudföreläsare i Toulouse

Colin Allen huvudtalare på Efsli

Dag två började själva konferensen. Det tillhör tydligen konferenskulturen att man skall bjuda in en massa människor att önska konferensen lycka till. Ungefär en timme ägnades åt att lyssna på olika lokala politiker och rektorer för universitet som alla tyckte att vi gjorde ett bra jobb och önskade oss lycka till. Därefter intog huvudtalaren Colin Allen scenen och stämningen i salen förändrades i ett slag.

Förutom att vara en inspirerande talare tog WFD:s ordförande Colin Allen upp ämnen som många av oss kunde känna igen oss i. Han pratade om de svårigheter vi som yrkeskår haft innan vi nått dit vi är idag, och hela tiden med perspektivet att vi är otroligt viktiga för dövas rätt till delaktighet i samhället. Samtidigt visade han med ett antal statistiska data hur illa det fortfarande ser ut runt om i världen.

Colin Allen tog upp teckenspråkstolkars och andra tolkars attityd till rättstolkning där det är ett

starkt fokus på rättssäkerhet och korrekt översättning. Han ansåg att denna attityd till viss del saknades när det kom till sjukvårdstolkning och uppmanade alla närvarande att fundera över varför det var så.

I sin inspirerande och inkluderande föreläsning tog Colin Allen ändå upp ett lite taggigt ämne. Han talade sig varm för professionalisering av tolkyrket och den positiva utvecklingen med att döva tolkar välkomnas in i yrkesgruppen. Men samtidigt som han såg allt positivt som idag sker så nämnde han också en risk att vissa tolkar i vissa situationer riskerar att fokusera för mycket på sig själva och marknadsföringen av sig själva. Vi får inte glömma bort empatin, påpekade han.

Största skrattet på konferensen kom när han visade ett klipp på den sydafrikanska "tolken" från Mandelas minnesstund. Skrattet fastnade dock lite i halsen när han tog upp det faktum att det på sina håll i USA då och då rapporteras om "fake interpreters". Han

syftade då på personer som ställde upp som tolkar utan att ha tillräckliga kunskaper i vare sig teckenspråk eller tolkning. Detta förde honom in på ämnet tolkkompetens och uppmuntrade tolkar att fortbilda sig, att hela tiden sträva efter att bli mer professionella och, inte minst, våga tacka nej till uppdrag man inte har kompetens att genomföra.

Colin Allen varnade för teknikoptimism när det kommer till distanstolkning. Särskilt pekade han ut konferensens tema, sjukvårdstolkning, som ett område där distanstolkning och andra tekniska lösningar breder ut sig allt mer på bekostnad av det personliga mötet. Han påpekade att vi alltid bör komma ihåg den mänskliga aspekten av ett tolkat möte mellan människor.

Intermediary interpreters

Ett begrepp som ofta dök upp under de två föreläsningdagarna var "intermediary interpreter" eller bara "intermediary". Det var inte helt klart för oss eller de andra från Sverige vad detta begrepp stod för, men det verkade som att det rörde en viss begreppsförvirring. En delegat från Storbritannien berättade att man där hade ett fåtal ackrediterade "intermediarys" och att dessa uteslutande jobbade inom rättstolkning och polisväsende. Deras uppgift var att se till så att kommunikationen mellan samtalsdeltagarna och tolken fungerade. Om något var oklart kunde de gå och visa på missförståndet och även hjälpa samtalsdeltagarna med förståelsen.

På en annan föreläsning pratade man om en helt annan typ av "intermediator". I ett projekt för bättre diabetesvård för döva hade man en döv "intermediator" anställd vars befogenheter gick bra mycket längre än att bara hjälpa till med det språkliga. Denne person kunde ibland ge konkreta råd och tips om hur den döve patienten skulle sköta sin diabetes. Flera åhörare ställde sig frågande till hela konceptet och undrade var man drar gränsen för "intermediary"-personens befogenheter. Det pratades också en hel del om vilka kunskaper en sådan person borde ha och var själva ansvaret för vården låg. Tyvärr var programmet pressat p.g.a. förseningar så föreläsarna hann aldrig svara ordentligt på dessa frågor.

Vi från Sverige undrade lite om begreppen relätolk och tolkstöd kunde vara vår motsvarighet till "intermediary interpreter". Men vi kom aldrig riktigt fram till något svar. Klart var dock att detta var ett rejält omdebatterat begrepp. Tyvärr deltog jag inte i någon diskussion där dessa frågor fick något svar. Frågan ställdes under någon av de många frågestunderna efter föreläsningarna, men svaret blev tyvärr ganska svävande. På fikaraster och runt matbord var diskussionen livligare och flera deltagare ansåg att hela tanken med "intermediary interpreters" var förlegad. Mer än en kollega påpekade också att döva tolkar kan tillgodose många av de behov man idag använder "intermediarys" till.

Spelar extralingvistisk kompetens någon roll?

Naomi Sheneman är en döv tolk från Gallaudet University som just nu skriver på en doktorsavhandling inom tolkning.

Naomi Sheneman

Hennes studie handlar om hur hörande och döva tolkar översätter nyckelbegrepp inom cancervård. Hon valde det ämnet efter att hon för två år sedan själv fick en cancerdiagnos och kämpade med att förstå tolkarnas översättning av grundläggande begrepp. Efter att ha diagnosticerats fick hon en djupare förståelse för terminologin inom cancervården, och hon insåg att tolkarna som hon hade svårt att förstå hade samma bristande kunskaper om cancervård som hon själv innan hon fick diagnosen.

I hennes studie tittar hon på hur hörande och döva tolkar uttrycker grundläggande begrepp jämfört med hur döva läkare uttrycker samma saker. Det handlar om begrepp såsom cancer, malign, strålbehandling och cellgiftsbehandling. Ett problem i studien var att hitta döva läkare med teckenspråk som modersmål. Nästan alla döva läkare i USA är uppväxta oralisiskt och har inte ett starkt teckenspråk.

Naomis studie är inte färdig, men det hon upptäckt hittills är att tolkar inte sällan bokstaverar ord de inte förstår eller har tecken för. Hon nämner att bokstavering rent generellt är ganska utbrett i USA och att detta kan påverka. Hon har även personliga erfarenheter av tolkar som inte behärskat området de tolkat inom. Men även de tolkar som kallar sig sjukvårdstolk har begränsningar i sina kunskaper. Vi är ju inte vårdutbildade och kan ju inte alla de specialiteter vi tolkar inom. Är det egentligen alls rimligt att vi då kallar oss sjukvårdstolk, avslutar Naomi Sheneman.

Ett positivt exempel

Paul Belmonte och Shaurna Dickson från Deaf Action* presenterade ett projekt man genomfört i samarbete med University of Dundee i Skottland.

Projektet är unikt för Skottland och kanske även för hela Europa. Deaf Action har fått möjlighet att hålla i en två veckor lång utbildningsmodul för läkarstudenter som läser på sitt andra och tredje år. Under dessa två veckor får läkarstudenterna lära sig mer om audiologi, dövkultur, hur man arbetar med tolk, dövblindkunskap samt en prova-på-kurs i brittiskt teckenspråk (BSL). De allra flesta delmoment i kursen undervisas av döva lärare. Dels får studenterna undervisning i BSL av en modersmålstalare, men lärarna är ofta också de första döva personer studenterna träffat någonsin. Lärarna kan också svara på frågor om personliga erfarenheter av sjukvården, vilken gett en extra tyngd åt kursen. En hel eftermiddag ägnas åt ämnet hur man arbetar med tolk. Där får läkarstudenterna bl.a. lära sig varför man alls skall boka tolk, vad tolkar faktiskt gör och vad tolkar inte gör. Man diskuterar då också hur närvaron av en tolk påverkar läkarens arbete. Paul och Shaurna berättar att dessa pass lett till en massa intressanta frågor såsom: Skall jag alltid boka en tolk? Hur gör jag om en döv patient vill använda sig av en familjemedlem som tolk istället? Var skall man sitta när man har tolk med?

Paul och Shaurna berättar att dessa kurser också är till nytta för oss tolkar. Genom dessa diskussioner kan vi få en större förståelse för våra respektive yrkesgrupper och kanske kan denna förståelse leda till att vi som tolkar förändrar vårt arbetssätt? För, som Paul och Shaurna påpekar, det handlar inte om att en grupp skall utbilda en annan – det handlar om att lära av varandra. Paul tog sig själv som exempel och anknöt till ämnet role space (läs mer i Tolkstrycket nr 2 – 2017) och hur mycket man som tolk skall presentera sig själv i en situation. När han frågade läkarstudenterna hur de kände om han som tolk presenterade sig med:

-”Hej, jag är teckenspråkstolk och jag kommer tolka för er idag.”

Nästan alla studenter tyckte det kändes konstigt att han som tolk inte presenterade sig med namn. Detta, erkände Paul, var det sätt han presenterade sig under sina första år i yrket.

*** Deaf Action är en Skottsk organisation som bland annat arbetar med att sprida kunskap om dövas behov och rättigheter.**
deafaction.org.uk

Paul Belmonte och Shaurna Dickson

En annan vinst för oss som tolkkår är att vi bör reflektera över vissa delar som ingår i läkarutbildningen. Läkarstudenterna övar t.ex. på att meddela svåra besked. Men hur mycket övar vi på det i vår utbildning?

Paul och Shaurna sammanfattade resultaten av projektet för döva patienter med:

- Ökad kunskap hos vårdpersonalen.
- Ökad vilja hos vårdgivare att erbjuda en bättre vård för döva.
- Att vårdpersonalen har en grundläggande kunskap om BSL som skapar trygghet för döva patienter.

För läkarstudenterna var de positiva resultaten:

- Intresse för en patientgrupp man inte haft kunskap om tidigare.
- Ökad kunskap om patientgruppen.
- Förbättrad yrkesutövande.
- Studenterna kommer dela med sig av sina kunskaper med framtida kollegor.
- Patientupplevelsen förbättras.

Paul och Shaurna berättade att utbildningsmodulen för läkarstudenter på universitetet i Dundee kommer att fortsätta. Man försöker nu sprida projektet till andra universitet och man hoppas kunna utöka modulen till fyra veckor. Det finns fler yrkesgrupper som vi teckenspråkstolkar kan utvecklas tillsammans med genom liknande projekt. Paul och Shaurna nämnde förutom läkarstudenter även lärarstudenter och juridikstuderande. Sist av allt skickade de med oss frågan; vem kommer du samarbeta med?

Varje fullvärdig medlem fick ha två representanter och två röster vid Efslis årsmöte

Årsstämman för European Forum of Sign Language Interpreters (Efsli)

Mötet inleddes med att vi hälsades välkomna av de franska arrangörerna och av Efslis styrelseledamöter. Styrelsen informerade om att Efsli fått fyra nya fullvärdiga (yrkeskårer) medlemmar; Kosovo (KASLI), Bayern (BGSD), Danmark (SKOPOS) och Kroatien (CASLIFD). Glädjande!

Styrelsen frågade vad vi medlemmar önskar att de ska satsa på framöver. Det blev diskussioner i små grupper och här är några av förslagen som kom fram:

Att fortsätta jobba på att hörande och döva tolkar ska vara jämställda varandra. Det viktiga är inte hörselstatus, utan att personen i fråga är utbildad tolk. Tyvärr läggs det fortfarande mycket tid vid den frågan.

Att få veta mer om hur tolkning och tolktjänst fungerar i de olika medlemsländerna. Flera delegater skulle gärna vilja ha något nerskrivet! Schweiz är just nu i en process att skriva nya arbetsavtal där tolkning i bildtelefoni ska inkluderas i avtalet. Där har alla tolkar samma arbetsgivare och de schweiziska delegaterna önskade få input från andra länder hur deras olika avtal ser ut för att kunna skapa ett bra för dem.

Att anordna utbildningar/fortbildningar för Efsli-di:s medlemmar (döva tolkar inom Efsli) och andra som vill bli tolkar. Efsli-di kan ge förslag på kursämnen som deras medlemmar önskar.

Styrelsen tog tacksamt emot förslagen. Så vi får vänta och se vad som blir prioriterade fokusområden i framtiden. Idag prioriteras och används styrelsens resurser till att delta på olika 'schools' och 'trainings'. Sedan ifjol har dess styrelseledamöter deltagit vid 27 stycken schools/trainings. De vill medverka vid dessa tillfällen för att locka fler

medlemmar och bidra till att fler samarbetsprojekt med nationella föreningar dras igång. Som exempel på det nämndes projekten: justisign* och medisign*. Ju mer de nätverkar runt om i Europa desto fler nya projekt skapas, vilket i förlängningen ger fler kvalificerade tolkar.

Inget medlemsland hade lämnat in någon motion till mötet men styrelsen hade skrivit motioner på texter som de tycker ska läggas till i stadgarna. De handlade bland annat om hur förfarandet ska se ut om en eller flera styrelseledamöter vill avgå, hur lång tid överlämnandet till ny styrelseledamot ska vara, och på vilket sätt en intressekonflikt inom styrelsen ska behandlas. De flesta av tilläggen var självklarheter men fanns inte nedskrivna i stadgarna och behövde därför godkännas av årsstämman.

Förslagen om att Efsli ska kunna betala för att ta in experter i vissa projekt och att höja medlemsavgiften 2018

Angelica Grann förbereder Efslis årsmöte i Sverige 2019

Angelica Grann, Stefan Coster och Lars-Gunnar Möllerfors

Man tog även upp årets upplägg på konferens. Tidigare konferenser har deltagaravgiften inkluderat logi. I år var detta en kostnad utanför deltagaravgiften. Många undrade varför och menade att om man vill locka fler deltagare så bör deltagaravgiften inkludera boende. Annars blir det alldeles för dyrt och utesluter många kollegor.

Det var en bra mötesdag med glada miner och väl argumenterade och bra diskussioner. För mig som deltog för första gången var det inte alltid helt lätt att hänga med i alla förkortningar som man slängde sig med. Här kommer ett urval...

skapade däremot större diskussioner.

När det gäller förslaget att kunna betala för expertis har detta inte tidigare varit möjligt enligt stadgarna. Det som skapade diskussioner var att den expertkunskapen skulle kunna finnas inom styrelsen. Var drar man då gränsen för styrelsearbete och arvoderat arbete?

Förslaget gick igenom med villkoret att det ska vara transparens inom Efsli, det ska redovisas tydligt vem som får arvode och varför. Ett dokument, 'Transparency Guidelines', behöver skrivas snarast samt kontakt med jurist behöver tas för att se så detta inte går emot andra bestämmelser; att styrelseledamöter kan få betalt för sin expertis utanför styrelsearbetet. Det beslutades att inga pengar kommer att betalas ut förrän dokumentet om transparens finns färdigt.

Gällande förslaget om höjning av medlemsavgiften så menade vissa att det inte är ett bra sätt att bestämma avgiften genom att beräkna landets BNP. Bara för att ett land har högt BNP behöver det inte betyda att tolkarna tjänar bra. Några personer tyckte att den föreslagna höjningen var för hög och undrade hur höjningen såg ut procentmässigt. Diskussionen tog fart och det föreslogs att sponsring genom SAF (Special Attendance Fund) skulle kunna gälla nationer också, inte bara individer. Andra tyckte tvärtom, att vi inte ska ge allmosor utan att alla länder måste ta eget ansvar. Det slutade i en acceptans för de olika ländernas ekonomiska förutsättningar och att diskussionen måste fortsätta med de länder som har det svårare ekonomiskt, t.ex. Spanien och Bulgarien. Förslaget om att höja medlemsavgiften nästa år blev av majoriteten avslaget.

När dagen började lida mot sitt slut öppnades det upp för övriga frågor. Tyska delegationen ställde sig tveksam till styrelsens godkännande av Bayerns tolkförening som en fullvärdig medlem. Tyskland har redan två nationella tolkföreningar och att acceptera en tredje, regional förening, var inte uppskattat av de två föreningarna. Styrelsen svarade att de är öppna för att granska Bayerns ansökan igen.

- EUD - European Union of the Deaf
- EU DY - European Union of the Deaf Youth
- EDSU - European Deaf Students Union
- EdbU - European Deafblind Union
- EULITA - European Legal Interpreters and Translators Association
- ENPSIT - European Network for Public Service Interpreting and Translation
- ENSLT - European Network of Sign Language Teachers
- AIIC SLN - International Association of Conference Interpreters - Sign Language Network
- WASLI - World Association of Sign Language Interpreters
- EFSLI - European Forum of Sign Language Interpreters
- EFSLIDI - European Forum for Sign Language Interpreters Deaf Interpreters
- NASLI - National Association of Sign Language Interpreters

* www.justisigns.com

* www.medisignsproject.eu

Tre röster om konferensen

Tamara Bangerter, Schweiz

Vad tycker du om konferensen?

Det handlade mest om att jobba ihop med 'intermediary interpreters'. Vi jobbar inte på det sättet i Schweiz och har inga sådana officiella tolkar.

Vad var bäst och varför?

Att se att tolkar är ett sånt discodansande folk! Det dansades överallt framåt småtimmarna! Förutom det så var det Lori Whynots föreläsning, ett intressant ämne. Hon hade en tydlig och bra presentation, det var lätt att följa med i hennes resonemang. Jag tycker överlag att det var väldigt kul!

Vad tar du med dig från helgen?

Jag tänker mer på våra konversationer kollegor emellan, än på föreläsningarna. Jag pratade om handledning med några av mina kollegor. I Schweiz jobbar vi enligt modellen att tolkar bara ska tolka, inte sitta och samtala med tolkanvändaren. Det blir mer att vi är som robotar än empatiska tolkar. Det är till exempel därför jag inte sätter mig i väntrummet tillsammans med tolkanvändaren innan läkarbesöket. Jag har inte rätt redskap för vad jag ska göra med jobbig information som landar hos mig.

Marianna Hatzopoulou, Grekland

Vad tycker du om konferensen?

Jag gillar föreläsningarna och deltog på de flesta.

Vad var bäst och varför?

Jag tycker att den franska modellen med tolk och 'intermediary interpreters' var intressant men jag tycker den bör utforskas mer. Finns det gränser? Hur effektivt är det att använda det arbetssättet? De pratade om begreppet 'gränsförhandlare', det tycker jag var väldigt spännande! Jag tycker också det här om att tolken ska vara mer mänsklig än robot är intressant.

Vad tar du med dig från helgen?

Den franska modellen och deras sätt att jobba på. Jag har hört om den tidigare men den är ändå ett nytt sätt att jobba på.

Elke Pouillet och Soetkin Bral, Belgien

Vad tycker ni om konferensen?

S.B: Vi är här för första gången. Det är härligt att träffa kollegor från andra länder och höra om deras arbetssätt inom sjukvårdstolkning. Allt som tagits upp är inte nytt för oss, men en del.

Vad var bäst och varför?

E.P: Lori Whynots föreläsning om empati och tolkning var bäst. Otroligt synd att hon var tvungen att skära ned sin föreläsning, de kunde ha skurit ned tiden för andra istället. Vi skulle ha velat ha mer tid för samtal i smågrupper. Pratade mer med varandra om svåra uppdrag och hur man sätter gränser. Ja, mer workshops än föreläsningar.

S.B: Det var överraskande att alla tolkar gillar att dansa! De är bra partymänniskor (skratt) och gillar att teckna till låtarna på dansgolvet.

Vad tar ni med er från helgen?

E.P: Inte något nytt egentligen men det befäste tanken om att vi inte ska sträva efter att bli robotar i vår tolkning utan vara mer empatiska. I Belgien är det mer robot än empati.

S.B: Jag kommer att ta fasta på något som Deaf Action tog upp, att i uppdragssammanhang alltid presentera mig med namn. Jag brukade inte göra det tidigare men nu tänker jag att jag ska göra det. Bra att få vårdpersonalens perspektiv på det här med att presentera sig på tolkupdrag.

Vad är TSS?

Föreningen för skriv- och TSS-tolkar (FST) organiserar skrivtolkar och TSS-tolkar.

I dagsläget ingår inte TSS (tecken som stöd), som tolkmetod i grundutbildningen till skrivtolk vilket det har gjort fram till 2009. Södertörn folkhögskola har erbjudit ett utbildningstillfälle till att bli TSS-tolk under 2016-2017. Till utbildningen antogs både skriv- och teckenspråkstolkar. FST har under en längre tid uppmärksammat att TSS behöver diskuteras och satte startskottet under Rikstolkkonferensen 2017 i Örebro. En panel bestående av Anne-Marie Persson, ordförande i Vuxendöva i Sverige, Heléne Larsson, HRF-representant och barndomshörselskadad, Kicki Åkerström, skriv-TSS-dövblind- och teckenspråkstolk, Jenny Therén, skriv-TSS-dövblind- och teckenspråkstolk fick först föra en paneldiskussion ledd av moderator, Johanna Jonsson, skriv- och TSS-tolk, innan publikfrågor släpptes in i debatten.

Frågor som diskuterades var bland annat:

Vad är TSS för dig?

Nya tecken i teckenspråket uppkommer ofta. Vem bestämmer om de kan användas eller inte i TSS?

Får genuina tecken användas i TSS?

Om ett tecken inte finns, kan man då använda sig av synonymer som TSS-tolk?

Ska TSS-tolkning tecknas ordagrant eller får tolken göra om meningen för att anpassa till tolkning?

Det fanns två saker som alla i rummet var rörande överens om:

- 1: TSS, tecken som stöd, är en kommunikationsmetod.
- 2: TSS behöver diskuteras vidare.

Föreningen för skriv- och TSS-tolkar tog slutligen på sig att sammankalla till vidare dialog gällande TSS och TSS-tolkning.

Text: Maria Laurin

skriv- och TSS-tolk Region Örebro län

STTF 50 år!

2019 blir STTF:s stora jubileumssår och det vill vi uppmärksamma på lite olika sätt. Givetvis tänker vi oss att årsmötet 2019 skall bli något utöver det vanliga, men vi funderar också på att eventuellt skriva något om STTF:s 50-åriga historia, lyfta fram för föreningen viktiga personer mm. Allt är med andra ord möjligt, men vi behöver din hjälp för att detta skall bli av! Vad vi letar efter är främst dig som kan tänka dig att från början spåna fram bra idéer till vårt jubileumssår. Men vi söker också dig som jobbat länge och har en bra överblick över STTF:s historia. Du som gillar att planera och arrangera är givetvis också en viktig person i ett sånt här arbete.

Ja, ni fattar vad vi letar efter. Vi letar efter dig som vill göra jubileumssåret 2019 möjligt.

Kontakt@sttf.org

NerikeTolkarna AB

NerikeTolkarna AB söker

TECKENSPRÅKSTOLKAR

till Örebro och Uppsala

Möjlighet finns till både heltid eller deltid.

Vi söker även timanställda tolkar.

NerikeTolkarna AB växer i och med nya kundavtal och ansvaret för den nationella förmedlingstjänsten för bildtelefoni. Verksamheten ökar inom alla uppdragsområden.

Därför söker vi nu teckenspråkstolkare som vill arbeta tillsammans med oss.

Vi sätter ett stort värde på erfarenhet av bildtelefoni och en vilja att arbeta med förmedlingstjänsten.

Tjänsterna kommer förutom bildtelefoni att innefatta bland annat vardagstolkning, utbildningstolkning på olika nivåer och tolkning i digitala medier. Vi har avtal med ett antal landsting, myndigheter, universitet och Örebro kommun vilket ger oss möjlighet att erbjuda en bred tjänst.

Erfordras:

Examen teckenspråks- och dövblindtolkutbildning eller motsvarande.

Meriterande:

Erfarenhet av bildtelefoni - auktorisation - för yrket relevant fortbildning skrivtolkutbildning - goda kunskaper i engelska

Läs mer om företaget på www.neriketolkarna.se. Har du frågor kring tjänsten är du välkommen att kontakta rekryteringsansvarig Maria Frenberg 0735-14 54 12. Ansökan med CV skickas till maria.frenberg@neriketolkarna.se. Sista ansökningsdag **2017-10-20**. Ansökningar kan hanteras löpande.

Numrets historiska tillbakablick bjuder på en tabell över arvodesnivåerna år 2000, (TT nr. 1). Artikeln inspirerade till att söka upp dagsfärska siffror, men genererade även i en nyfikenhet över hur livet som frilanstolk kan te sig. Med detta som utgångspunkt gav vi oss av för att reda ut det som kom att upplevas som en djungel av begreppsförvirring. Otaliga mail har susat genom riket för att landa i sommarlediga inkorgar, dialektala pärlor har åhörts telefonledes och villrådiga känslor har bubblat av att inte veta vart vi var på väg med skrivandet. Men. Dagen gryr och resultatet håller du just nu i din hand.

Välkommen att följa den stig som låtit sig formas av vår sökande och skrivande hand. Sätt på dig intresseglasögonen och ta del av våra upptäckter som vi hoppas ska skänka både insikt och inblick i hur många av våra kollegor arbetar runt om i vårt avlånga land. Vi presenterar nya och gamla siffror över arvodesnivåerna, personliga intervjuer med två frilansande tolkar och en sammanställning av önskemål om förändring som finns bland frilanstolkar!

I syfte att följa upp den historiska artikeln med nya siffror har enbart landets tolkcentraler kontaktats och undersökningen har därmed inte innefattat nivåerna hos privata företag.

Om inget annat anges i kommande texter används begreppet frilans som inkluderar alla olika typer av anställnings/arvodesformer.

Camilla Coban frilansar i Stockholms - och Uppsalaområdet

Berätta lite om din tid som frilansare och hur din vardag ser ut!

Jag har frilansat sedan 2011 och jobbar mestadels inom Stockholm- och Uppsalaområdet. De vanligaste uppdragen just nu går nog inom vardagstolkning och jag reser både långa och korta sträckor för att ta mig till jobben. Förfrågningar om uppdrag får jag via sms och rapporterar sedan i ett bokningssystem. Om ett uppdrag kräver förberedelse så får jag ersättning för den tid jag lägger ner. Det är svårt att säga ett exakt snitt för hur mycket jag jobbar. Dagarna ser självklart olika ut. Ibland har jag få uppdrag men som sträcker sig över flera dagar, och ibland har jag många och kortare uppdrag. Varierande vardag helt enkelt!

”

det är svårt att planera egen ledighet ibland om det är i en period med mycket jobb

Vad tycker du om att frilansa? Vad finns det för fördelar/nackdelar?

Jag ser både fördelar och nackdelar med att frilansa, såsom att kunna bestämma och styra arbetstiden själv, men det är svårt att planera egen ledighet ibland om det är i en period med mycket jobb. En nackdel med frilansande är att ekonomin ibland känns osäker, man får planera och spara pengar till de perioder när det är lite mindre jobb.

En del jag uppskattar är att trots att jag jobbar på "fältet" så känner jag att jag har kollegor, och vet att jag alltid är välkommen upp på tolkcentralen för förberedelse, utskrifter av texter och material eller för att ta en fika eller lunch med kollegorna där.

Hur tror du att framtiden för frilansare kommer se ut?

Det är svårt att sia om framtiden. För många tolkar är det enda alternativet till att få ett arbete att frilansa, då det finns få lediga tjänster idag.

Jag hoppas att frilanstolkar även kommer att få fortsätta verka i sin form (frilans) även i framtiden då vi alla (anställda, egna företagare, frilansare) kompletterar och lär av varandra och "väver helheten tillsammans". Det finns inget "vi tolkar" om vi inte har en stabil grund och stöttar varandra i vårt arbete.

Camilla Coban

Röster om förändring

Allmänt känt är att det finns både för- och nackdelar överallt i samhället, och att ha yrket frilanstolk är inget undantag. Vi vill väl alla att fördelarna ska väga tyngst i vågskålen och att vi blir uppskattade i vårt arbete, så Tolktrycket har varit i kontakt med ett flertal frilanstolkar för att få höra vilka förändringar de önskar se inom tolkverksamheten.

Detta är samlade svar i form av uttryckta åsikter och idéer från flera olika tolkar spridda över Sverige:

Vad skulle du som frilansande tolk vilja se förändras inom tolkverksamheten?

- Ersättningen behöver höjas. Ersättningarna har inte följt med samhällets övriga löneutveckling.
- Få ordning och reda på frilansande tolkars arbetsvillkor.
”Vissa som frilansar för regioner och landsting gör det under kollektivavtal, andra som jobbar för vissa privata företag jobbar på enbart muntliga överenskommelser. Vi behöver ha paper och avtal när vi jobbar som frilanstolkar.”

- Mer tydlighet och ett mer enhetligt tillvägagångssätt från uppdragsgivare. Ersättning och uppdragsinformation kan skilja sig nämnvärt beroende på uppdragsgivare. Upplever ofta frustration kring sekretessbelagda uppgifter som inte delges förrän i ett sent skede. Ex. information kring tid, plats eller tolkanvändare, vilket kan sätta krokben i exempelvis form av jäv, oväntade tolkmetoder eller att resultatet blir att det inte kommer vara rätt tolk på rätt plats.

- Eftersom tid och plats för uppdrag påverkar dess attraktivitet vore det önskvärt med ett högre arvode för korta uppdrag, då dessa sällan lönar sig.
- Betald restid oavsett region.

- Rättvis ersättning för längre tolkuppdrag som ex. sträcker sig över flera dagar. ”I ett sammanhang fick jag som frilansare erbjudande om ett jobb under tre dagar. Jag blev erbjuden ett

arvode för alla dagarna, som inte täckte de timmar jag skulle komma att tolka.” Detta sparande från Landstingets sida kommer på lång sikt att undergräva tolkarnas situation, och risken finns att tolkar inte längre finner det lönt att utföra sitt yrke.

- Önskar bättre samarbete mellan frilanstolkarna och bolag/ tolkcentralerna. Att vi blir mer inkluderade i de arbetsplatser vi arbetar för. T.ex. att få regelbundna träffar, uppföljning kring hur det ser ut med tolkuppdrag, verkar det bli brist på uppdrag eller verkar uppdragen öka?
- Frilansande tolkar ska få möjlighet

Genom att frilanstolkar får veta hur andra tolkar i Sverige har det kan man lättare formulera sina krav

till fortbildning och information kring när det finns fortbildningar att söka. Vill inte gå miste om potentiella möjligheter till utveckling inom vårt yrke.

- Det är av stor vikt att 24-timmars regeln ska ses över. ”Händer mig allt för ofta att jag får avbokade uppdrag 25 timmar innan och får inget betalt. Då har jag oftast tackat nej till andra uppdrag eftersom jag redan har ett uppdrag inbokad. Detta kan i vissa fall ha stor påverkan på min privatekonomi.”

Har du några förslag på hur dessa förändringar skulle kunna genomföras?

- Först behöver vi enas om vad vi som frilansande tolkar faktiskt vill ha. Sedan får vi titta på hur vi uppnår detta. Ett första steg skulle kunna vara att samlas alla frilanstolkar i en viss region och prata med varandra.

- Dessa frågor behöver lyftas i

diskussionsforum under årsmöteshelgen.

- Genom att ordna tolkträffar där chef och samordning är närvarande kommer vi frilansare per automatik få bättre insyn i vad som händer inom tolkvärlden och känna oss mer delaktiga. Självklart har alla ett eget ansvar att söka information och att underhålla en bra kontakt med uppdragsgivare, men tolkcentraler och bolag måste värna mer om frilansarna, vilka tolkverksamheten i Sverige idag faktiskt är beroende av.

Har du några förslag på hur STTF kan förbättra situationen för frilansande tolkar?

- Information. Genom att frilanstolkar får veta hur andra tolkar i Sverige har det kan man lättare formulera sina krav. I en framtid kan man också tänka sig att STTF formulerar några grundläggande minimikrav för frilansarbete, men detta borde komma från frilanstolkarna själva och inte från styrelsen.

- Konferensdagar, workshops som STTF genomfört har sista åren varit toppenbra! Ett önskemål är att det ska vara färre föreläsare men istället mer tid för fördjupning och workshop i grupp för att verkligen ha tid att komma fram till svar på dessa stora frågor.

- STTF skulle behöva hålla kontakt med

intresseorganisationerna för att säkra att orimliga arvodesavtal inte kommer med upphandlingar.

- Genom att våga göra kritiska granskningar och intervjuer med tolkar regelbundet. Att spegla den tolkvärld som är, visa verkligheten. Ställa frågor som; hur många har en anställning idag (en riktig, med fackliga och vettiga avtal) jämfört med för 5–10 år sedan? Hur har lönerna förändrats? Vad tjänar en anställd i ett privat företag jämfört med landsting? Vilka arbetsförhållanden har man som anställd?

- Sträva efter att skapa en minimigräns för timpenningen så att prisdumpningen slutar.

”Händer tyvärr att samma bolag kan ge vitt skilda arvoden utan att riktigt motivera varför. Detta får vi oftast reda på då vi träffar en annan tolk som utför samma arbete som antingen har ett lägre eller högre arvode än en själv.”

Tolktrycket reder ut begreppen

Under arbetet med att få fram nya siffror att jämföra med arvodesnivåerna från år 2000 gjordes upptäckten att Sveriges regioner och landsting använder sig av olika begrepp när de beskriver vad vi i vår förfrågan kallade för "frilanstolk". Vissa använder sig av timanställda eller intermitterant anställda tolkar, andra kallar det för frilansare eller arvodestolkar. Men vad skiljer de olika "anställningsformerna" åt? Tolktrycket tog kontakt med fackförbunden Vision och Unionen för att bringa klarhet.

Lagen om anställningsskydd

Enligt lagen om anställningsskydd (LAS) finns följande anställningsformer definierade: *Tillsvidareanställning* och *tidsbegränsad anställning*. För tidsbegränsade anställningar anges allmän visstidsanställning, vikariat, säsongsarbete samt när arbetstagaren har fyllt 67 år. Vidare detaljer om lagen finns att läsa på riksdagens hemsida. Tillsvidareanställning är den vanligaste anställningsformen. Den kan även föregås av en provanställning, men är då i alla fall en tillsvidareanställning i grunden.

Anställningsavtalet visar vägen

INTERMITTENT ANSTÄLLD

I anställningsavtalet ska det framgå om det gäller en fortlöpande anställning – "tillsvidare", för en viss tid - "visstidsanställd" eller tillfälligt - så kallad intermitterant anställd.

Att vara intermitterant anställd innebär att tolken i fråga är anställd hos en arbetsgivare som betalar lön och arbetsgivaravgifter, men arbetstiden varierar utifrån behov och tolken får betalt per timme. Det är en tidsbegränsad anställning med ett anställningsförhållande gentemot en arbetsgivare och med ett upprättat anställningsavtal mellan parterna. Tolken har också rätt att tacka nej till ett erbjudet uppdrag.

Om tolken blir schemalagd i förväg ses det som en visstidsanställning och tolken kan därmed inte tacka nej till enskilda pass under schemaperioden. Däremot finns det oftast inga regler som styr hur kort en visstidsanställning kan vara. Sett ur ett arbetsrättsligt perspektiv rör det sig om två skilda visstidsanställningar om en tolk blir anställd att arbeta tre timmar en dag och ytterligare tre timmar nästa dag.

TIMANSTÄLLD

Timanställning är en löneform och inte en giltig anställningsform, alltså en benämning på vilket sätt lönen betalas ut, vilket är per arbetad timme. Det innebär att en tillsvidareanställd eller en visstidsanställd tolk kan mycket väl vara avlönad per arbetad timme. Detta är vanligt när arbetstiden inte är reglerad utan styrd av t.ex. behov och efterfrågan. Har man en timanställning föreligger således ett anställningsförhållande. Dock kan en timanställning innebära förväntan på tolkens tillgänglighet vissa fasta arbetstider men att den faktiska arbetstiden bestäms efter

Lathund på gång

Styrelsen arbetar på ett förslag till lathund för frilanstolkar med målsättning att kunna presentera ett färdigt förslag för medlemmarna i god tid till nästa årsmöte.

Förväntat innehåll är en definition av begreppet frilanstolk, konkreta tips till frilansare samt hur STTF skulle vilja att framtiden för frilansare ser ut.

arbetsgivarens behov. Lönen betalas efter faktiskt arbetstid och inte för tid som inte inneburit några arbetsuppgifter. Att vara timanställd kan vara ett osäkert sätt att arbeta på i och med att det på förhand aldrig går att veta när och hur mycket arbete det blir.

ARVODERAD

För en arvodestolk betalas ett arvode ut till tolken för ett utfört uppdrag, men är inte att betrakta som en anställning i lagens mening. Tolken ansvarar själv för fakturering, egenavgifter och skatt för de utförda uppdragen. Lagen om anställningsskydd råder inte. Jämförbart är arvoderade politiker eller tjänstgörande nämndemän i rättsliga instanser som inte heller är anställda.

Frilans i en bredare benämning

Som frilansare gäller det att reda ut huruvida det finns ett anställningsförhållande mellan tolken som uppdragstagare - "frilansare" - eller inte. Om tolken själv fakturerar och betalar sina egna sociala avgifter etc., anses det inte föreligga något anställningsförhållande. Därmed gäller inte lagen om anställningsskydd. Om däremot en uppdragsgivare betalar ut lön för varje enskilt uppdrag, betraktas tolken som anställd och då gäller lagen om anställningsskydd.

Om uppdragen är återkommande, men sporadiska och uppdragsgivaren betalar ut lön, ses tolken som tillsvidareanställd, men är inte garanterad någon viss tjänstgöringsgrad eller arbetstid. För varje utfört uppdrag får tolken betalt eller på annat sätt enligt överenskommelse. Det ska finnas ett anställningsavtal och det är där det tydligare framgår hur anställningsförhållandet ser ut.

Finns där ett anställningsavtal och en definierad anställningsform, samt att lön betalas ut av uppdragsgivaren, anses du vara anställd, medan i andra fall, att du är "frilansare", egenföretagare. Observera dock att även frilansare kan vara anställda.

Källor:

Unionen.se (kontakt med facklig rådgivare samt information från hemsidan)

Vision.se (kontakt med facklig rådgivare samt information från hemsidan)

Riksdagen.se

Annika Peterson frilansar i Västra Götalandsregionen

Berätta lite om din tid som frilansare och hur din vardag ser ut!

Jag har frilansat i 15 år och haft enskild firma i ca åtta år av de åren. Det blir ca 3000 resmil om året och det mesta är korta resor i Göteborg och grannkommuner. De flesta uppdragen i Göteborg är i förörternas Angered, Frölunda och Hisingen. Jag har 2–4 uppdrag/dag och jobbar ca 4–6 dagar i veckan under perioden augusti-juni. Från mitten på december till början av januari är det få jobb att tillgå. Under sommarhalvåret tar jag ledigt 4–6 veckor beroende på hur mycket jobb jag har haft under året.

Eftersom jag jobbar som timanställd för landstinget i Västra Götaland och är underleverantör med min enskilda firma till ett privat företag, består uppdragen av en blandning av vardagsuppdrag, tolkning på utbildning och uppdrag från arbetsförmedlingen. Därtill jobbar jag också som tolk på specifika kurser för personer med dövblindhet, ca 5 veckor om året. Som underleverantör ligger förberedelse i arvodet. Som timanställd på landstinget får jag förberedelse där behovet finns.

Att rapportera utförda uppdrag ser väldigt olika ut, landstinget har nog den

mest omständliga... Jag fakturerar ca 1/3 del av min årsinkomst. Med landstinget har jag ett skriftligt avtal som intermittent anställd (timanställd), för övrigt har jag inga skrivna avtal.

Vad tycker du om att frilansa? Vad finns det för fördelar/nackdelar?

Fördelarna är helt klart att jag kan styra över min tid. Med det sagt måste man också tillägga att stora delar av året så måste jag anpassa mig väldigt mycket, där tankarna i form av, ”om jag inte säger ja till detta kanske jag inte får så mycket frågor framöver...”, ofta är ständigt överhängande. Det är en blandning av en känsla av självbestämmande och otrygghet. Överlag fungerar det ganska bra ekonomiskt att frilansa. Man kan tjäna ganska mycket om man ligger i men det blir på bekostnad av fritiden förstås. Ovissheten ligger i att det kan förändras från en dag till en annan eftersom många av oss inte har avtal som täcker längre än 24 timmar.

Jag är inte den som förespråkar otrygga anställningsformer. En del andra yrkesgrupper tvingas in i att vara underleverantörer med enskilda firmor med dålig ersättning där det inte finns tjänstepension, grundläggande försäkringar, A-kassa m.m. Dit har inte

”

om jag inte säger ja till detta kanske jag inte får så mycket frågor framöver

vi i vår kår kommit... än, men den risken är nog överhängande. Man ska heller inte låta sig luras av att en anställning i en privat firma är bästa lösningen. Jag hör talas om anställningar där man ska vara tillgänglig mer än man får betalt för, att lönen ligger på ca 19–22,000 kr, att uppsägningstiden är 1 månad, ingen tjänstepension, mm.

Det enda som kan ge stabilitet är när vi organiserar oss och kan förhandla kollektivt, oavsett hur vi väljer att jobba. Det har vi bevis för; TIV (Tolkar i väst), lyckades få privata företag att välja de arvodesnivåer vi rekommenderade. Vi lyckades få landstinget i Västra Götaland att gå tillbaka till ritbordet och skriva om ersättningen. Detta var ett resultat av kollektivet.

Hur tror du att framtiden för frilansare kommer se ut?

Om vi frilanstolkar/timanställda går samman och organiserar oss kommer arvodet att öka och inte minska som det gjort hittills. Ett ökat behov och efterfrågan på frilanstolkar är min gissning.

”

Det enda som kan ge stabilitet är när vi organiserar oss och kan förhandla kollektivt, oavsett hur vi väljer att jobba. Det har vi bevis för

Vad tjänar man som frilanstolk?

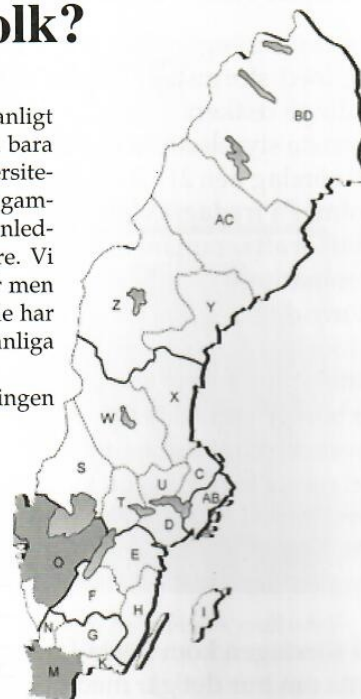
Tolktrycket har gjort en rundringning i landet och upptäckt att det skiljer en hel del beroende på vem man arbetar åt.

Vi har jämfört lönerna för timanställda med grundutbildning (många har högre timpeng för tolkar med högre tolkutbildning på universitetet, men dessa har vi inte tagit med).

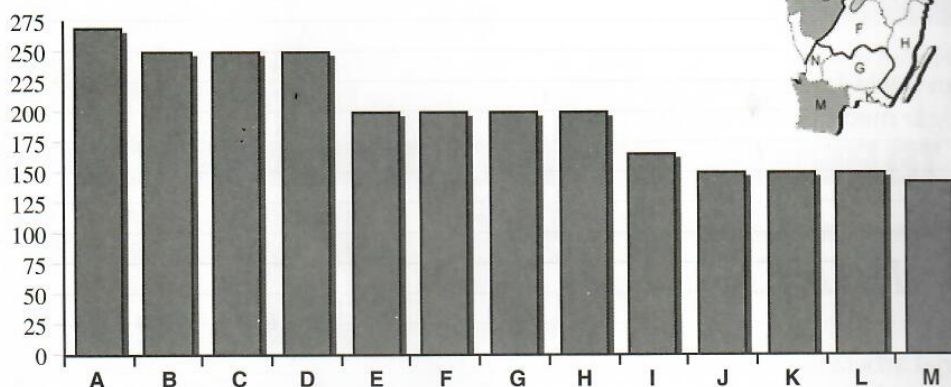
Det har blivit mer och mer vanligt med privata bolag. Till exempel på Gotland

säger man att man inte har något vanligt frilansarvode längre eftersom man bara anlitat bolag de sista åren. På universitetet i Stockholm finns visserligen ett gammalt frilansavtal men av samma anledning används det inte heller längre. Vi har inte jämfört bolagens timpriser men en kvalificerad gissning säger att de har minst lika stor spridning som det vanliga frilansarvodet.

Om inget annat anges, är ersättningen för restid hälften av timlönen

Frilansarvode (dagtid)

Landsting	Vardagar	Kvällar	Helger	Restid
Stockholm (A)	270	300	330	
Östergötland (B)	250	290	330	
Uppsala (C)	250	280	310	
Södermanland (D)	250	280	310	
Västra Götaland (E)	200	225	300	
Jönköping (F)	200	225	300	
Västernorrland (G)	200	275	275	100
Västerbotten (H)	200	275	275	100
Dalarna (I)	165	168	192	
Blekinge (J)	150	175	200	
Halland (K)	150	175	200	
Skåne(L)	150	175	200	
Övriga landsting (M)	143	168	192	

Övriga landsting är Kronoberg, Kalmar, Värmland, Västmanland, Örebro, Jämtland, Gävleborg och Norrbotten och de följer landstingsförbundets centrala avtal.

I Norrbotten diskuteras en höjning till samma nivå som Västerbotten och Västernorrland och i Halland planerar man att följa Västra Götalands nivå.

AB Stockholmstolkarna och deras dotterbolag AB Stockholmstolkarna Sverige tillämpar enbart individuell lönesättning. Man har samma nivå för dag, kväll och helg och alla har 100 kr/timme för restid.

Catrin Thorin

Frilansarvoden hösten 2017

Tolkcentral	Vardag	Kväll	Helg	Restid	Kommentar
Stockholm*	Nivå 1: 539 Nivå 2: 744	609 840	680 938	Max 2h B-zon: 450kr Max 5h C-zon: 1050kr	Nivå 1 > 3år erf. Nivå 2 < 3år erf. Zon: fördelning av lokaltrafiken
Uppsala	330	380	430	hälften	
Sörmland	290	330	370	hälften	har timanställningsavtal
Jönköping	300	350	450	hälften	
Västernorrland	uppgifter saknas				
Västerbotten	300	400	500	hälften	
Dalarna	300	375	375	enligt avtal	arvoden är tjänstepensionsgrundande
Blekinge	250	300	350		
Halland	280	310	380	hälften	
Kronoberg	200-300	250-350	300-400	hälften + 2,90/km	
Kalmar	350	400	450	hälften	
Värmland	300	350	400	hälften	500 jul-, midsommar- och påskafton
Jämtland	325	400	400	150kr/h	förberedelse 200kr/h
Gävleborg	300	350	350	hälften + km- ersättning	förrättningsersättning 100 kr: uppdrag över 6h/5 mil bort
Norrbotten	300	400	400	hälften	**

* Observera att i Stockholmsregionen fungerar tolkcentralen enbart som en samordningscentral, och ovan angivna arvoden är ersättningen som utbetalas till anlitat företag. Ersättningen ges alltså inte direkt till tolken som utförde uppdraget, utan går först via tolkbolaget som i sin tur har arbetsgivaravgifter m.m. som dras av innan tolken får sin ersättning.

** Uttryckningsarvode: Vardag kl 17-22: 1500kr, kl 22-07: 2000kr. Helg: 2000kr, storhelg: 3000kr. + aktuellt timarvode (gäller "dörr till dörr").

Följande tolkcentraler använder inte frilanstolkar med specifik arvodesbetalning, utan har exempelvis visstids- eller timanställda med timlön beräknad på avtalsenlig månadslön. Eller upphandlade avtal med privata bolag, som kan ha frilansare knutna till sig:

- Östergötland
- Västra Götaland
- Skåne
- Västmanland
- Örebro
- Gotland (enligt uppgifter till Tolktrycket har tolkcentralen inga frilanstolkar knutna till sig)

Disputationsdags för Camilla Warnicke

Camilla Warnicke är inte bara doktorand vid institutionen för hälsovetenskaper vid Örebro universitet, utan även utbildad teckenspråks- och dövblindtolk, auktoriserad av Kammarkollegiet, samt tolklärare vid Fellingsbro folkhögskola. Hennes avhandling består av fyra olika artiklar som fokuserar på förmedlade samtal i Bildtelefoni.net.

Avhandlingens titel: Tolkning vid förmedlade samtal via Bildtelefoni.net – interaktion och gemensamt meningsskapande. Forskningen syftar till att beskriva, analysera och diskutera hur interaktionen mellan samtalsparterna går till.

Camilla Warnicke

Camilla har tittat på det gemensamma meningsskapandet vid bildtelefoniförmedling. Det som ligger till grund för Camillas forskning är autentiskt material, det vill säga inspelade bildtelefonisamtal, som förmedlats via tjänsten Bildtelefoni.net.

Forskningsstudien genomgår granskning av Regionala etikprövningsnämnden, vilken föregicks av en noggrann ansökan som godkänns med lagenligt beslut om att studien och inspelningarna fick genomföras. Alla deltagare som blev inspelade tillfrågades innan och lämnade skriftligt samtycke till sin delaktighet i forskningsstudien.

Saxat från pressmeddelandet, Elin Abelson, Region Örebro län:

”– I min första studie ville jag undersöka turtagningen i samtalet.

Vem som pratar när och hur samtalet är organiserat, säger Camilla Warnicke.

Avhandlingens andra artikel handlar om tolkens headset. På vilket sätt headsetet är en kommunikativ resurs för hela samtalet. Studien visar att headsetet påverkar hela interaktionen mellan alla tre i samtalet.

– Tolken har stor betydelse i samtalet, vilket framkommer i min tredje studie. Jag ville titta på vad tolken faktiskt gör och vad som händer under samtalet, istället för att undersöka vad tolken förväntas eller ska göra, säger Camilla Warnicke.

Det hon tyckte var extra intressant med sin forskning var att undersöka processen i samtalet, vad som faktiskt händer. Hur samtalsdeltagarna skapar olika typer av processer, vilket utgör den fjärde delstudien.

– Jag är intresserad av processer för att de som använder tjänsten kan mötas först då kan vi utvärdera en telefoning på likvärdiga villkor, säger Camilla Warnicke.” <https://www.mynewsdesk.com/se/region-orebro-lan/pressreleases/vaerldsunik-forskning-moejliggoer-en-mer-jaemlik-telefonering-2018083>

Hörsalen där disputationen hölls var välfylld, det var många som ville ta tillfället i akt att uppleva den första svenska teckenspråkstolken att disputeras om tolkning där svenskt teckenspråk är inblandat.

Professor Anna-Lena Nilsson, Institutt for språk og litteratur, NTNU Trondheim, Norge, var opponent och att hennes ingång var mer lingvistiskt betonad märktes tydligt. Camillas fokus är interaktion och det hon har kommit fram till beskriver hon som att tolken

är en nyckelperson i samtalet och en medskapare i konversationen, snarare än en tolk som används. Även Anna-Lena värjde sig mot uttrycket "tolkanvändning"; - jag är tolk och vill inte användas av 'tolkanvändare'! Hon föredrar att 'man samtalar genom tolk'.

Att använda begreppet "taltolka" var en annan sak som Anna-Lena kommenterade, inte apropå Camillas avhandling utan snarare på temat tolkningsterminologi. Anna-Lena ville helst förbjuda ordet taltolkning; "den som använder det, slår jag i huvudet" var hennes exakta ord! Skämt åsido, när det kommer till just termer kring tolkning, konstaterade Camilla att det är lätt att även själv falla i sina fällor och att man hittar sina favorituttryck, som man efter en tid, inte uppskattar lika mycket. "Kill your darlings" är ett talesätt som säkert kom till av en anledning!

Att Camilla har bearbetat materialet över flera år märks, inte bara när det kommer till tolkningsterminologin utan även när det gäller transkriberingen av materialet. Diskussionen kring hur Camilla transkriberat pågick länge och väl och Anna-Lena påpekade att man här har ett ansvar för hur svenskt teckenspråk och tolkning kan uppfattas av andra, som bara har excerpt (utdrag ur transkribering) att tillgå. Camilla medgav att hon inte har knäckt transkriptionsnöten fullt ut, för hur åskådliggör man det som händer, när det inte händer?! Här kom målningen av pipan upp! Detta är inte en pipa,

Anna-Lena Nilsson

Det här är inte en pipa (det är en avbildning av en pipa)

utan en avbildning av en pipa! Omigen blev här tydligt att Camillas fokus inte ligger i att värdera huruvida en tolkning blev korrekt eller om utförandet av ett tecken var riktigt eller hur teckenspråket översattes med ett ekvivalent svenska, utan att samtalsdeltagarna faktiskt fick sina ärenden utförda och fick till stånd ett samtal där alla fick komma till tals. Camilla ville gärna betona att vi är tolkar, inte bara teckenspråkstolkare - båda språken vi arbetar med måste likställas!

Camilla försökte i sin transkription varken värdera det ena eller det andra språket, utan att titta på vad som syntes i materialet. Och det viktigaste för henne var att se det sociala och språkliga samspelet, vilket hon har beskrivit i olika processer i den fjärde delstudien i avhandlingen.

Även Elisabet Tiselius, lektor vid Tolko- och översättarinstitutet på Stockholms universitet, som höll i Camillas slutseminarium i våras betonade detta: att akademien inom tolkning och översättning fokuserar på samspelet mellan de som samtalar. Här kan man märka skillnaden mellan yrkesverksamma tolkar på fältet och tolkar inom forskningen/akademien: tolkar i allmänhet fokuserar på ord och tecken, det vill säga det lingvistiska medan forskare tittar på samspel och interaktion.

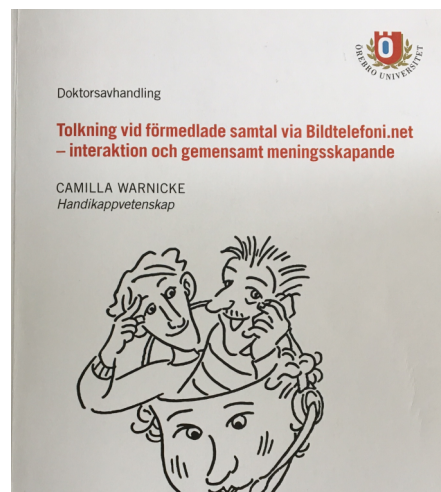
Efter goda två timmar och 30 minuters disputationssamtal mellan Anna-Lena och Camilla var det så dags för betygskommittén att arbeta. Anna-Lena blev vid flera tillfällen rörd av stundens allvar i och med det historiska vingslag som ändå slog, där i hörsalen på Örebro universitet. Medan vi andra minglade och fick förfriskningar

överlade betygskommittén. Och jag tror att vi var flera i församlingen som snyftade till när Camillas avhandling blev godkänd! Betygskommittén bestod av Mathias Broth, professor; Elina Mäki-Torkko, professor och Hilde Haualand, fil dr.

Vad ska man säga att Camillas forskning har bidragit till? Vad kan man ha för nytta av den? Tolkar i allmänhet och tolkar vid bildtelefoniförmedling i synnerhet har glädje av Camillas artiklar, det menar både Anna-Lena och undertecknad. Forskningen har även genererat samhällsnytta då den befäster tjänsten som sådan, att Sverige ska ha en tjänst där teckenspråkiga kan telefonera på likvärdiga villkor, vilket i grunden är en demokratifråga, men som också ska fungera!

Idag arbetar Camilla, som numer kan titulera sig filosofie doktor som affilierad forskare vid Örebro universitet och som forskningshandledare vid Universitetssjukvårdens forskningscentrum, Region Örebro län samt som tolklärare vid Fellingsbro folkhögskola. Detta innebär att hon kommer att fortsätta att forska vid Region Örebro län, knuten till Örebro universitet, samt att hon ska handla doktorander. Nu återstår att se vem som följer i Camillas fotspår! Forskning på tolkning med svenskt teckenspråk behövs!

Text och Foto: Jenny Lindström

Camilla Warnickes doktorsavhandling

22-25 februari 2018 håller STTF konferens- och årsmöteshelg i Umeå. Detta år slår vi lite extra på trumman och passar på att arrangera Nordic Seminar samtidigt. Det blir en extra konferensdag eftersom vi har ett gediget program och vill att deltagarna skall få riktigt mycket ut av helgen. Just nu håller vi på att lösa finansieringen så att vi skall kunna erbjuda dig som medlem ett riktigt bra pris. Är du medlem i STTF kommer du inte missa när programmet är satt och anmälan öppnas. Dessa talare kommer till Nordic Seminar:

Anna-Lena Nilsson (NO)

Continuing Professional Development (CPD) – continuing to develop your skills

Christopher Stone (UK)

Being in it to win it - practitioner lead CPD and research

Hilde Haualand(NO)

Rethinking interpreting in times of inclusion

Elisabet Tiselius m. fl. (SE)

Making theory work in practice – Theory and practice: intertwined and inseparable at TÖI

Susanne Niebe & Elisabeth Holm Hansen (DK)

How to apply the method of Discourse mapping to the introduction of interpretation

Gro Hege Saltnes Urdal (NO)

Participatory research – teacher and students doing research together

Magnhild Rød Michalsen (NO)

Practice in theory - the concept of role space in an everyday life as an interpreter

Gun-Viol Vik (FI)

Development of a specialisation programme in legal interpreting – cooperation between higher education and the profession

Nordic Seminar i Umeå
22-25 februari 2018

VILL DU HA MED NÅGOT I NÄSTA NUMMER?
MANUSSTOPP 12 NOVEMBER